

**ИЗВЕШТАЈ ЗА КОРПОРАТИВНА
ОПШТЕСТВЕНА ОДГОВОРНОСТ
И ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ**

ОДГОВОРНОСТ - ПАРТНЕРСТВО - РАЗВОЈ
ЗАЕДНО ЗА ПОДОБРА ИДНИНА!

Содржина

- 2 Профил на Групацијата ТИТАН
- 3 Профил на УСЈЕ
- 4 Порака од Главниот извршен директор
- 6 Поглед на 2011 година
- 8 Нашето дејствување
- 10 Стратегија за КОО и Корпоративно управување
- 14 КОО делување
  - 14 Безбедност и здравје
  - 18 Нашите луѓе
  - 22 Животна средина и климатски промени
  - 27 Иновација и развој
  - 28 Вклучување и развој на заедницата
- 32 КОО лидерство
- 34 Признанија и награди
- 35 За извештајот: Оценка и верификација
- 36 Иницијативата Глобален Договор на ОН

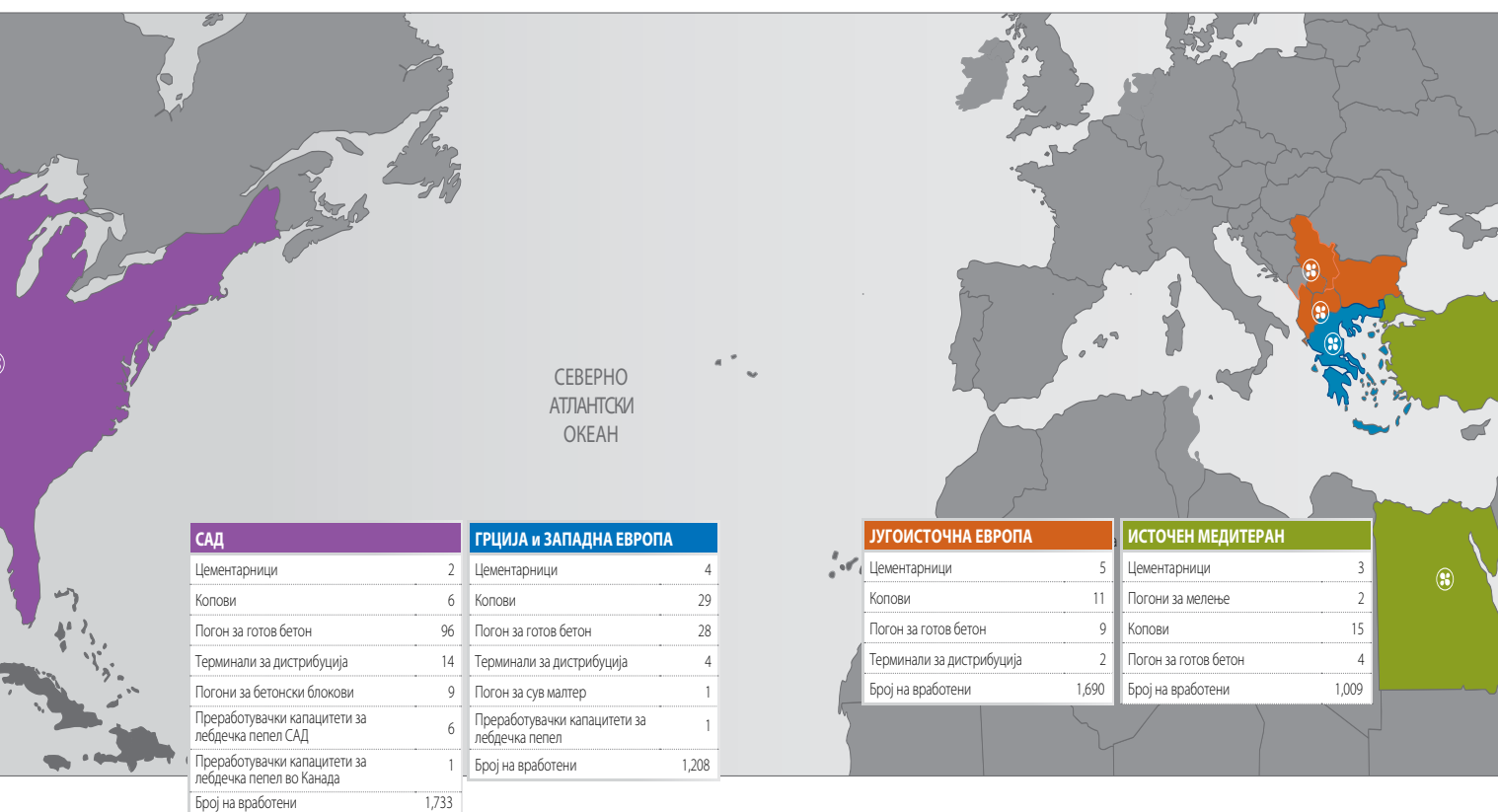
Профил на ГрупацИјата ТИТАН

World Business Council for Sustainable Development

ТИТАН, едно од најстарите индустриски претпријатија во Грција, врши производство и трговија со цемент и градежни материјали. Во текот на последните 20 години, прерасна во мултирегионален производител на цемент и останати сродни градежни материјали, со своја област на делување во Грција, Југоисточна Европа, Источен Медитеран и Северна Америка.

Профил на УСЈЕ

Цементарница УСЈЕ АД Скопје (или „УСЈЕ“) е основана во 1955 година во близина на селото Усје во југоисточниот дел на градот Скопје. Во 1998 година, УСЈЕ беше преземена од Групацијата ТИТАН. Компанијата има 335 директни вработени и 197 индиректни вработени. Компанијата исто така соработува со повеќе од 688 (83%) локални добавувачи и изведувачи. Цементот произведен во УСЈЕ е почитуван и се користи во Македонија како и на пазарите во регионот.

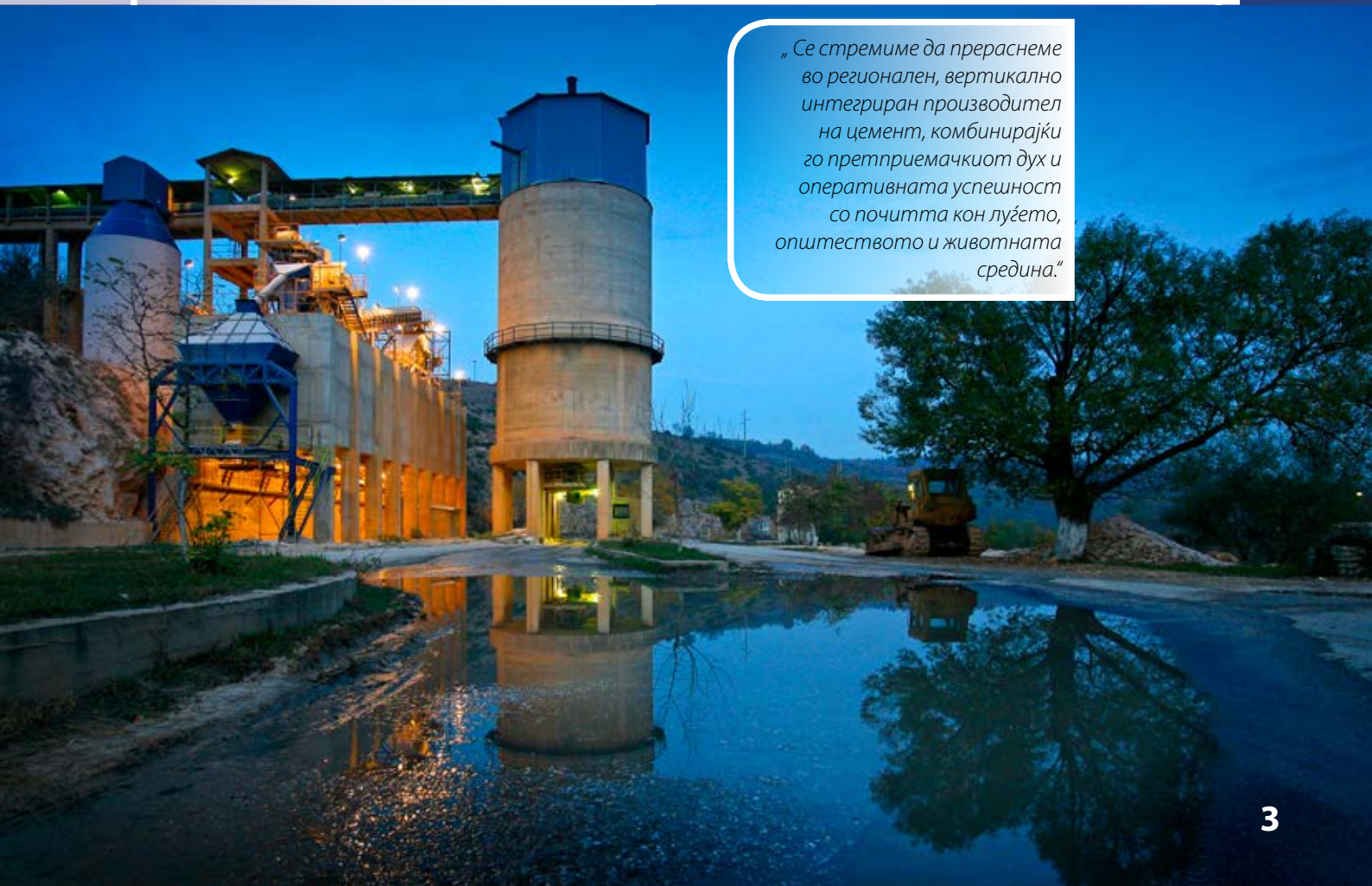
Во 2008 година, УСЈЕ стана членка на Глобалниот договор на ООН.

Нашето дејствување се заснова на нашите основни вредности:

- **Интегритет:** директна и отворена комуникација; достоинство и кредибилитет; етички деловни практики;
- **KNOW-HOW:** инвестирање во знаењето; зајакнување на нашето знаење; компетентност на секоја функција; усовршеност во основните компетенции; иницијативи за стекнување и проширување на знаење;
- **Испорачување резултати:** јасни цели; учење од успехите и грешките; високи стандарди; одржливи вредности за акционерите;
- **Постојано подобрување:** компанијата како организација која учи, избегнување самозадоволство и постојана посветеност кон подобрување; подготвеност за промени, подготвеност за предизвици;
- **Вредност кон клиентите:** предвидување на потребите на клиентите; висок квалитет на производите и услугите; иновативни решенија;
- **Корпоративна општествена одговорност:** активен член на општеството; поддржување на заложбата за одржлив развој и почитување на поединецот (вработениот, граѓанинот, член на заедницата); безбедноста на прво место; интеракција со засегнатите страни.

Од почетокот на своето постоење, УСЈЕ е посветена на одржлив развој и вклученост во заедницата. Од обезбедување вредни материјали за повторна изградба на Скопје по земјотресот и инсталирање на првите електростатски филтри во поранешна Југославија во 60-тите години на 20 век, до инкорпорирање на сите меѓународни стандарди и инвестирање на повеќе од 65 милиони евра во нови технологии на производство, заштита на животната средина и развој на заедницата, УСЈЕ е во првите редови за подобрување на сегашноста и создавање подобра иднина како за компанијата така и за општеството.

„Се стремиме да прераснеме во регионален, вертикално интегриран производител на цемент, комбинирајќи го претприемачкиот дух и оперативната успешност со почитта кон луѓето, општеството и животната средина.“

Порака од Главниот извршен директор

Секогаш е добро кога имате прилика да споделите убави нешта со другите, Ви посакувам добредојде во годишниот Извештај за корпоративна општествена одговорност (КОО) и одржлив развој на Цементарница УСЈЕ АД Скопје. Посветеноста на компанијата на одржлив развој, транспарентност и одговорност за заедниците каде што работиме и припаѓаме е наш компански приоритет, без оглед на тоа кој ја води компанијата, на која позиција се наоѓа и какви одговорности носи – тоа едноставно е нашата компаниска култура.

Периодот во кој живееме и работиме е доста комплексен од секој аспект, но економскиот доминира, во тој глобален контекст беа поставени големи предизвици пред цементната индустрија во кризната 2011 година. Но, тоа не ја поколеба посветеноста на Цементарница УСЈЕ за континуирано негување и инвестирање во општествената одговорност.

Како резултат на тоа, но и на примената на највисоките професионални и технолошки стандарди, во изминатата година добивме Интегрирана еколошка дозвола (A- IPPC Integrated Pollution Prevention and Control) од Министерството за животна средина и просторно планирање како и сертификација за OHSAS 18001:2007 Системот за управување со безбедност и здравје при работа. На тој начин го комплетиравме процесот за меѓународна сертификација и ги прилагодивме нашите системи во согласност со највисоките стандарди за одржливи практики во нашата индустрија и пошироко.

Постојано ги зголемуваме нашите инвестиции во животната средина намалувајќи го влијанието на околината, кои денес можат да се избројат во десетици милиони евра. Меѓу другото, се приклучивме на иницијативите за заштита на животната средина како што е „Денот на дрвото“, Светскиот ден за заштеда на енергија итн. Цементарница УСЈЕ е една од иницијаторите за обновување на Македонската мрежа на Глобалниот договор на ОН заради што помогнавме во организацијата на Првата годишна конференција. Проектот „Партнерство со училиштата“ продолжи да дава вредна поддршка во подобрување на инфраструктурата и безбедноста во основните училишта и градинките во општината Кисела Вода. За првпат го организиравме Отворениот ден на компанијата, и според интересот, нашата намера е овој настан да премине во традиција.

Од друга страна, во согласност со потребите на заедницата се вклучивме во иновација и развивме нов, специјален цемент за изградба на поголема брана на реката Треска за новата хидроцентрала, при што вложивме ресурси за создавање на овој специфичен производ, мотивирани од потребата за одржливо производство на енергија во земјата.

Се погриживме за воведување иновативен пристап за справување со биодиверзитетот во езерата оформени како резултат на активностите на компанијата. Токму овој проект, кој го истражуваше квалитетот на водата, како и состојбата на постоечката флора и фауна, но и активностите за подобрување на условите на истите, ја доби престижната Национална награда за најдобра општествено одговорна активност во категоријата Животна средина, од страна на Министерството за економија.

Но, сето ова нема да биде можно без душата на Цементарница УСЈЕ – нашите вработени, столбот на нашата компанија. Цементарница УСЈЕ е постојано посветена на подобрување на работната средина, здравјето и добросостојбата на семејствата на вработените. Ги негуваме различностите со соодветната застапеност на сите општествени групи и заедници во нашата база на вработени, од кои 26% се жени на менаџерски позиции. Горди сме што може да кажеме дека ја постигнавме целта за нула фатални и сериозни повреди на работното место, со рекордни 556 дена без повреди.

Сосема сме свесни дека денешните генерации ја трасираат патеката за генерациите што доаѓаат. Во тој правец нашата посветеност, заложби и вложувања во општествената одговорност ќе продолжат без намален интензитет, затоа што сите припаѓаме на една целина. Така е во животот, но така е и во бизнисот. Во тој контекст, поведени од нашата заложба за Одговорност – Партнерство – Развој, остануваме отворени за дијалог, активности и поддршка на она што значи подобра заедница за сите.

Главен извршен директор
Борис Хрисафов

Поглед на 2011 година

Исполнување високи стандарди

А-ИСКЗ дозвола за усогласување со оперативен план

УСЈЕ доби Интегрирана еколошка дозвола за усогласување со оперативен план (А-ИСКЗ) од Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП).

Верификација на извештајот

УСЈЕ беше вклучена во процесот на независно оценување на извештајот согласно со политиката и стандардите на ТИТАН

Безбедност и здравје

- ✓ Нула фатални и сериозни несреќи
- ✓ Рекордни 556 дена без загубено време поради повреди (период 2010-2011) за нашата компанија
- ✓ 91% намалување на загубено време поради повреди од 2005 година
- ✓ 84% намалување на зачестеноста на загубено време поради повреди од 2005 година

Вклучување на засегнатите страни

Односи со вработените, изведувачите и добавувачите

- ✓ 65% од вработените на нашите изведувачи се обучени за безбедност и здравје при работа преку новиот процес на управување со изведувачите
- ✓ 83% од вкупниот број добавувачи и изведувачи се локални
- ✓ Над 6.400 часови обука обезбедени за сите вработени, односно повеќе од 19 часа обука на секој вработен
- ✓ За да се подобри добросостојбата на нашите вработени, 2/3 од вработените добија дополнителни кардиолошки прегледи; сите вработени жени добија и преглед на дојка и мамографија.
- ✓ 26% жени на менаџерски позиции
- ✓ > 15% од вработените припаѓаат на други етнички заедници во земјата

Комуницирање со засегнатите страни

- ✓ Првиот Отворен ден на компанијата беше организиран со повеќе од 900 учесници од сите наши засегнати страни
- ✓ 93% од присутните сметаат дека оваа иницијатива треба да прерасне во традиција

Заштита на животната средина

- ✓ 28.000 дрвја, садници и цвеќиња се засадени во нашите копови и локалната заедница
- ✓ Намалување за 3.1% на специфичните емисии на CO₂ по тон производ во споредба со претходната година
- ✓ Намалување на емисии на прашина и SOx над таргетите за 2015 (35 mg/Nm³ и 400 mg/Nm³ соодветно)
- ✓ УСЈЕ е првата индустрија во земјата која ќе ги прочистува атмосферските и одводните води од чистење на улиците
- ✓ УСЈЕ заштеди 10MW/h електрична енергија приклучувајќи се на глобалната иницијатива „Час на планетата Земја“, што е еднакво на 3-часовно производство на хидроелектраната „Матка“ или на вкупната потрошувачка на над 3.000 домаќинства во Скопје

Развој на заедницата

- ✓ Проект „Партнерство со училиштата“
- ✓ Додипломски и МБА стипендии
- ✓ Поддршка за Гинеколошката клиника
- ✓ Поддршка за училишта за деца со посебни потреби
- ✓ 90 ученици од соседните основни училишта добија професионална ориентација во УСЈЕ
- ✓ 70 вработени се вклучени во различен вид корпоративни волонтерски активности

Награди за ООП

УСЈЕ доби национална награда за најдобри општествено одговорни практики за 2010 година во категоријата *Животна средина*, како и три плакети за проекти во областа на односи меѓу вработените, инвестиции во заедницата и етичко управување

Глобален договор на ОН

УСЈЕ беше еден од иницијаторите за заживување на Македонската мрежа на Глобалниот договор и ја поддржа организацијата на Годишната конференција

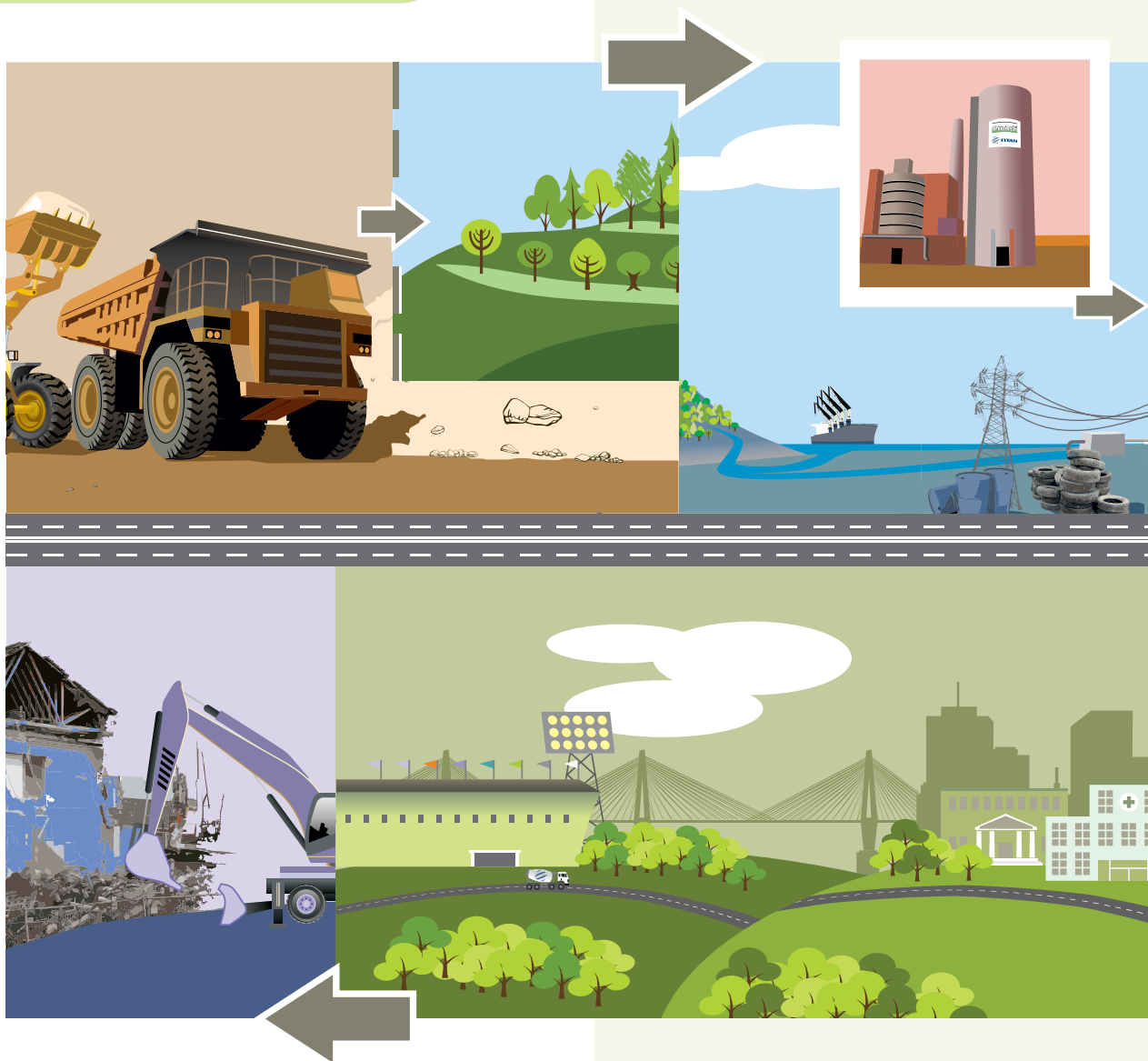

Нашето делување

- > **1,5 милиони** тони **суровини** ископани од **3 активни копови**
- > **1,1 милиони m²** е вкупната површина на активните копови, од кои само **588 200 m²** се зафатени со активности
- > **59 000 m²** од активните копови биле ревитализирани во 2011 со пошумување со локални дрвца и грмушки

Вкупни годишни емисии:

- > Прашина **14** метрички тони
- > NOx **1390** метрички тони
- > SOx **228** метрички тони

1963 - УСЈЕ обезбедува материјал за реконструкција на Скопје по земјотресот

1967 - УСЈЕ ги инсталира првите електростатски филтри во поранешна Југославија

2000/2001 - Инсталиран е вреќест филтер и реконструиран е ладилникот за клинкер на печка бр. 3

2002/2003 - Инсталиран е вреќест филтер на печка бр. 4

2004 - Инсталиран е систем за независно автоматско 24-часовно мерење на емисиите

2004 - Сертификација за Системот за квалитет ISO 9001:2000

2006 - Сертификација за Системот за управување со животната средина ISO 14001:2004

2008 - УСЈЕ станува членка на Глобалниот договор на ОН во Македонија

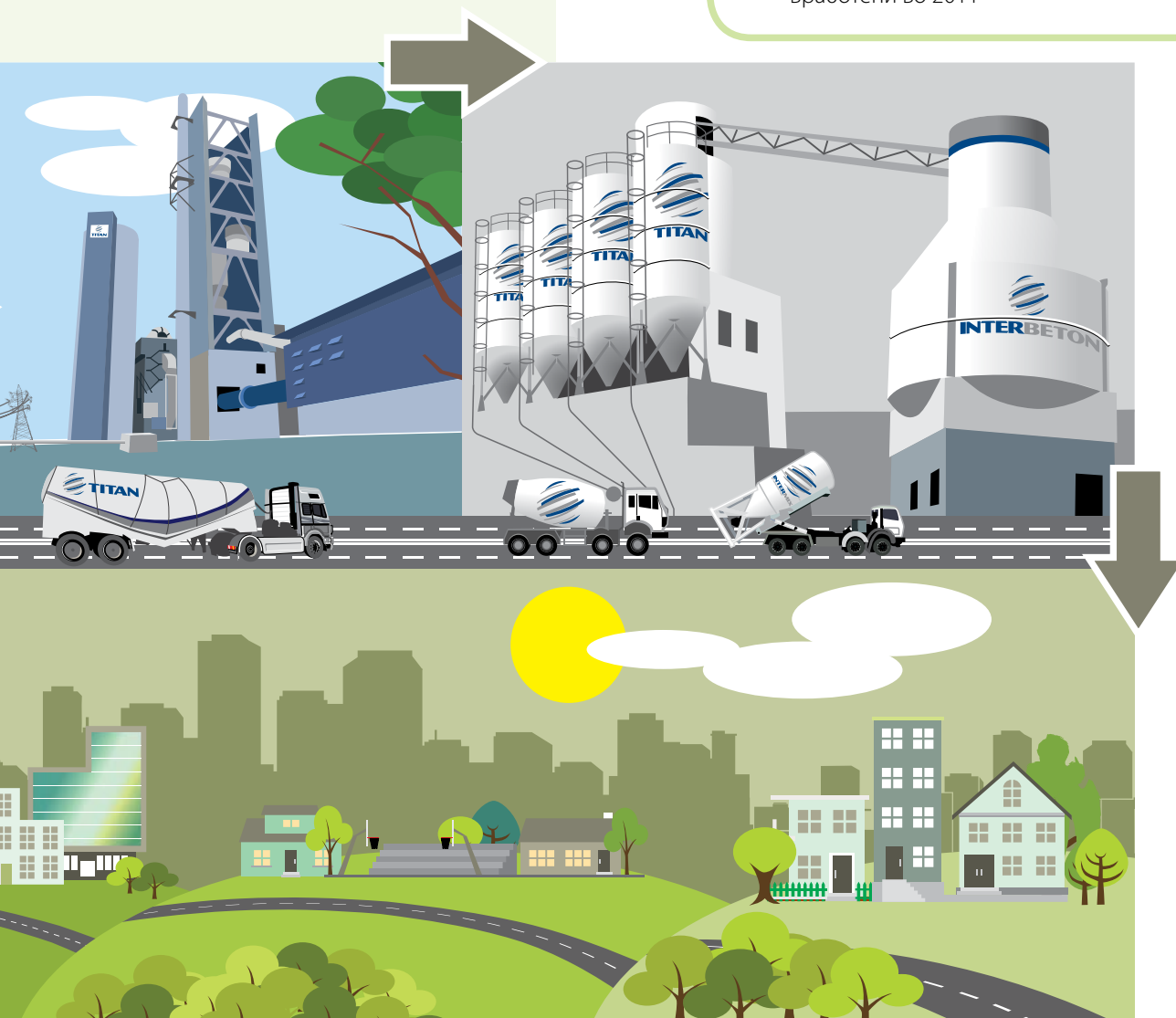
2009 - Првата КОО работилница организирана во УСЈЕ

2009 - За првпат во регионот и во Групацијата ТИТАН, УСЈЕ започнува со континуирано јавно објавување на податоците од еколошките мерења

- > **За нови инвестиции** во основни средства: **65 милиони евра** од 1998
- > Повеќе од **85 000 евра** потрошени за програми за развој на заедницата преку **донации** во готовина и во материјали во 2011

- > **Повеќе од 124 000 дрвца** засадени од страна на УСЈЕ или донирани на трети лица од 1998, додека само во 2011 беа засадени повеќе од 28 000 дрвца
- > Повеќе од **602 000 евра** потрошени за подобрување на заштитата на животната средина во 2011

- > **335 учесници во програми за обука**, вклучувајќи ги сите наши вработени во 2011

2009 – УСЈЕ воспоставува Одбор за КОО

2010 – УСЈЕ го објавува првиот Извештај за КОО и одржлив развој

2010 – УСЈЕ го организира првиот Форум за вклучување на засегнатите страни

2010 – УСЈЕ доби национална награда за најдобри КОО практики во категоријата односи со вработените и признание од општината Кисела Вода

2010 – УСЈЕ го организира првиот Форум за учество на засегнатите страни

2011 – Сертификација за Системот за управување со безбедност и здравје при работа OHSAS 18001:2007

2010-2011 – 556 дена без несреќа на работното место

2011 – УСЈЕ добива А – интегрирана еколошка дозвола (А-ИСКЗ)

2011 – УСЈЕ добива национална награда за најдобри КОО практики во категоријата Животна средина и три плакети во категориите *Инвестирање во заедницата*, *Односи со вработените* и *Етичко управување*

2011 – УСЈЕ го организира првиот компаниски Отворен ден

Стратегија за КОО и Корпоративно управување

Нашата КОО визија е „да работиме на етички и општествено одговорен начин со нанесување помалку штета и правејќи повеќе добро“.

Оваа визија е дел од сите наши активности и КОО иницијативи кои ги земаат предвид локалните услови и ги идентификуваат општествените и еколошките потреби во земјата и во локалните заедници каде што дејствуваме.

Транспарентноста и одговорноста се нашите клучни принципи на корпоративно управување. Оттаму, УСЈЕ има проактивен пристап на доброволно прикажување на сите податоци во однос на нејзините општествени и еколошки влијанија. Нашиот извештај за КОО е верифициран од страна на независни ревизори во согласност со принципите на Глобалната иницијатива за известување (Global Reporting Initiative- GRI).

Земајќи го предвид процесот на производство на цемент, безбедноста и здравјето на нашите вработени, изведувачи и локални заедници како и животната средина се примарен фокус на нашата стратегија за КОО. Покрај тоа, следејќи ја нашата визија ние сме во процес на преземање иновативни иницијативи кои ќе создадат дополнителна вредност во овие области како употреба на алтернативни горива, биодиверзитет, одржлива градба итн.

Свесни сме дека сме составен дел од заедницата каде што работиме и дека може значително да придонесеме кон подобрување на нејзината добросостојба и долгорочен развој. Поради тоа, вклучени сме во иницијативи во областа на образованието, поддршка на маргинализираните групи, зголемување на свеста кај учениците за животната средина; безбедноста и здравјето итн. Нашите иницијативи во оваа област се развиени со блиска интеракција и соработка со засегнатите страни, како и со општините, другите јавни институции, невладини организации, научни институции итн. Вработените имаат активно учество во креирањето на проектите и во нивната имплементација. Во таа насока, од оваа година, УСЈЕ го интензивираше својот пристап за корпоративно волонтирање.

УСЈЕ се стреми кон највисоките стандарди на корпоративно управување. Во текот на годините, сите политики и стратешки одлуки на компанијата се развивани за да обезбедат одржлив развој и да ги интегрираат принципите на КОО во сите наши постапки и процеси. Оттаму, до оваа година УСЈЕ ги усвои сите политики поврзани со КОО, како и системи на менаџмент кои се применуваат на сите нивоа на компанијата. Развиваме акционен план за пет години за стратешките иницијативи за КОО и ја спроведуваме политиката на КОО заедно со вработените. Следењето на исполнувањето на КОО целите е една од клучните активности. Тоа се состои од постојани проверки на прогресот врз основа на што преземаме активности за континуирано подобрување.

„Слушањето и излегувањето во пресрет на потребите на нашите вработени, локалните заедници, клиенти, акционери, добавувачи и други засегнати страни е двигател за нашите заложби за соочување со предизвиците на корпоративната општествена одговорност.“

Зацврстување на внатрешните капацитети

Програма за развој на вработените во областа на КОО и вклученоста на засегнатите страни беше организирана за клучните вработени, со вкупно 574 часа

Во своето корпоративно управување, компанијата ги следи најдобрите практики воспоставени на глобално ниво и во својот Одбор на директори има 5 неизвршни членови, од кои двајца се исто така независни.

Постигнувањето целосна интеграција на КОО во нашето бизнис делување бара внимателно испланирана структура на управување. Во овој поглед, УСЈЕ е членка-лидер на Групацијата ТИТАН како прва компанија која воспостави Одбор за КОО во 2009 година. Главната улога на Одборот за КОО на УСЈЕ е да го поттикнува и координира спроведувањето на стратегијата, политиките и визијата за КОО на Групацијата; планира, носи одлуки и имплементира активности во однос на КОО на компанијата. Одборот за КОО се состои од врвниот менаџмент како и од менаџерите на секторите поврзани со КОО. Ова обезбедува планирање и комуникација за сите иницијативи за КОО низ целата компанија, со што се обезбедува нивниот интегритет и успешна имплементација.

* Менаџерите на сивите сектори се членови на Одборот за КОО како и Менаџерот на Службата за човечки ресурси и одговорниот за КОО

Факти за КОО достигнувањата во однос на корпоративното управување:

- ⇒ Приклучување кон Глобалниот договор на ОН во 2008 година
- ⇒ Воспоставување Одбор за КОО во 2009 година;
- ⇒ Објава на извештаи за одржлив развој и известување во согласност со принципите на GRI (Глобалната иницијатива за известување) за 2009 и 2010;
- ⇒ Комуницирање и делување со засегнатите страни: Форуми на засегнатите страни за подобрување на заедницата и учество на засегнати страни во 2010, и Отворен ден на компанијата 2011;
- ⇒ Усвоени и целосно спроведени политики: Кодекс на однесување, Стратегија за КОО, Визија за КОО;
- ⇒ Политика за животната средина, Политика за безбедност и здравје при работа.

Интеракција со засегнатите страни

Нашата КОО стратегија потекнува од целосното разбирање на влијанието на цементната индустрија врз општеството и животната средина како и од постојаниот дијалог и учество на нашите засегнати страни. Преземаме КОО активности не само за да ги намалиме ризиците туку и за да постигнеме одржлив развој и да создадеме заедничка вредност за нашиот бизнис и за општеството. Овој пристап е втемелен во управувачката структура на компанијата и е заеднички за топ-менаџерите и за вработените. Дијалогот со засегнатите страни е постојан процес кој се имплементира низ различни форми, како внатрешно така и надворешно. Во таа насока, оваа година го организиравме првиот Отворен ден на компанијата.

Вклучувањето на засегнатите страни на различни начини има ефективна улога и го поддржува одржливиот развој на индустријата. За да се изградат одржливи односи со нашите засегнати страни, нашето работење го засноваме на три принципи:

- 1. Учење:** поддршка за развивање бројни корпоративни практики за да се промовира дијалогот и учењето;
- 2. Споделување:** напредна транспарентност и отчетност;
- 3. Подобрување:** поттик за постојано напредување.

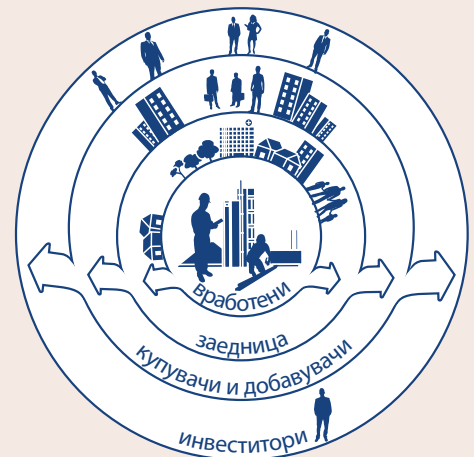
Ние слушаме

Повеќе од 55% од посетителите на Отворениот ден го пополнија прашалникот за оценка на настанот, од кои:

- 95% се целосно задоволни од настанот;
- 87% сметаат дека значително ги зголемиле своите познавања за компанијата;
- 93% сметаат дека оваа иницијатива треба да биде традиција.

Одговараме

Излегувањето во пресрет на очекувањата на засегнатите страни и зголемувањето на транспарентноста претставуваат двигател на нашите заложби за поставување значајни цели, известување за постигнатото и поттик за постојано подобрување. За да ги постигнеме овие цели, ги повикуваме сите наши засегнати страни да ни дадат повратна реакција, а подложени сме и на независна оценка и верификација на нашите политики, практики и работење.

„Отворениот ден на УСЈЕ е нешто ново и освежувачко. Посакувам другите компании да го следат нивниот пример“;

жител на општината Кисела Вода.

Отворен ден

Наменет за создавање и одржување партнерства со нашите вработени, членови на заедницата, клиенти, добавувачи, инвеститори и други засегнати страни, на 15.09.2011 година Цементарница УСЈЕ АД Скопје го организираше **првиот компаниски „Отворен ден“**.

Повеќе од 900 посетители беа присутни на настанот. Гостите ги претставуваа сите важни засегнати страни, како вработени и нивните семејства, добавувачи, изведувачи, претставници на универзитети, компании-членки на Глобалниот договор на ОН и други бизнис-лидери во КОО, претставници на Министерството за животна средина и просторно планирање, претставници на Општина Кисела Вода, медиуми, претставници на основни училишта и градинки во Кисела Вода вклучувајќи групи ученици итн.

Пред присутните, главниот извршен директор на УСЈЕ, г. Борис Хрисафов, ги претстави главните вредности, активности и достигнувања на компанијата, што беше илустрирано со видеопроекција на специјално подготвен краток документарен филм.

Со цел засегнатите страни да бидат информирани за процесот на производство на цемент, професионалните стандарди коишто ги користи УСЈЕ како и главните приоритети во однос на здравјето, безбедноста и заштита на животната средина, беа организирани тури со водичи низ производствените капацитети. Турите се организираа во групи од десет луѓе, земајќи ги предвид потребните мерки за заштита на посетителите.

Отворениот ден создаде врски помеѓу вработените и нивните семејства, од една страна, и иницијативи за развој на заедницата во училиштата и градинките, од друга. Детското катче обезбеди можност за играње на децата на вработените и децата во посета од училиштата и градинките од Кисела Вода. Покрај тоа, беше одржана изложба на цртежи и други уметнички дела кои беа организирани во рамките на проектот „Партнерство со училиштата“.

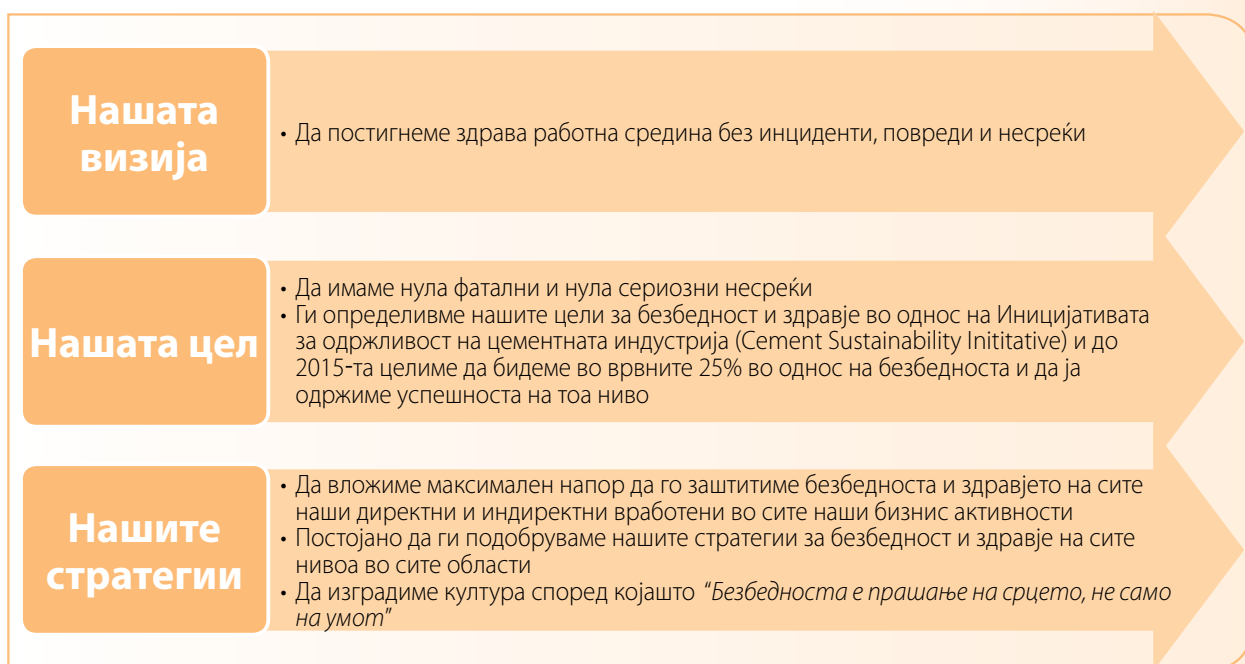
Овој настан посветен на вредноста на **транспарентноста** отвори можност за вмрежување на засегнатите страни. Посетителите имаа директна можност да стапат во непосреден контакт со менаџментот на компанијата и со вработените учествувајќи во активности како засадување дрвца во дворот на компанијата.

Цели 2011	Резултати 2011	Цели 2015
Објава на Извештај за КОО и одржлив развој за 2010	Извештајот за КОО и одржлив развој за 2010 е објавен во септември 2011 и споделен низ различни канали за комуникација	Редовно објавување на извештаите за КОО и одржлив развој на годишно ниво
Објавување на Известување за напредокот во врска со Глобалниот договор на ОН	Објавување на Известување за напредокот во врска со Глобалниот договор на ОН во ноември 2011	Редовно објавување на Известување за напредокот во врска со Глобалниот договор на ОН
Одржување висок степен на учество на менаџерите во Одборот за КОО	Одборот за КОО одржа пет состаноци во 2011 во полн состав со Главниот извршен директор и сите назначени менаџери	Одржување висок степен на учество на менаџерите во Одборот за КОО
Информирање на засегнатите страни за активностите, достигнувањата и професионалните стандарди на УСЈЕ; Градење односи на доверба со клучните засегнати страни	Организиран првиот Отворен ден на компанијата со учество на повеќе од 900 претставници на клучни засегнати страни	Продолжување со транспарентноста и информирање на засегнатите страни за активностите, достигнувањата и професионалните стандарди на УСЈЕ; Одржување на односи на доверба со засегнатите страни

КОО делување

Безбедност и здравје

Безбедноста и здравјето во УСЈЕ се препознаваат како интегрален дел од бизнисот. Обезбедуваме имплементација на сите законски обврски и на корпоративната политика којашто е насочена кон обезбедување безбедна и здрава работна средина за сите вработени во нашата фабрика. Разбирајќи дека успешното управување со безбедноста и здравјето вклучува интегрирање на цврсти принципи и практики во нашите секојдневни активности, ја нагласуваме потребата од заеднички напори на сите вработени. Пристапот на компанијата за намалување на ризиците на работа е континуиран и заеднички напор на менаџментот и вработените. Усвоивме систематски пристап кон безбедноста и здравјето при работа за да постигнеме постојано подобрување на резултатите во овој аспект.

Поставувајќи ги безбедноста и здравјето како врвен приоритет на Групацијата ТИТАН, станува јасно дека сите напори на УСЈЕ, во однос на нашите вредности и обврски, се да се обезбеди најдобра работна средина за директните и индиректните вработени со цел да се постигнат „нула несреќи“ во нашето работење.

Во нашата компанија, мерките за безбедност и здравје се применуваат од сите вработени, изведувачи, добавувачи, како и од локалната заедница каде што работиме:

Локални заедници	<ul style="list-style-type: none"> • Како може нашите активности да го подобрат безбедноста и здравјето во заедниците каде работиме?
Изведувачи и доставувачи	<ul style="list-style-type: none"> • Дали нашите изведувачи и добавувачи се придржуваат до законските стандарди за безбедност и здравје и добра практика?
Нашите вработени	<ul style="list-style-type: none"> • Дали сите наши работни места имаат средина коа не е штетна за безбедноста и здравјето на нашите вработени?

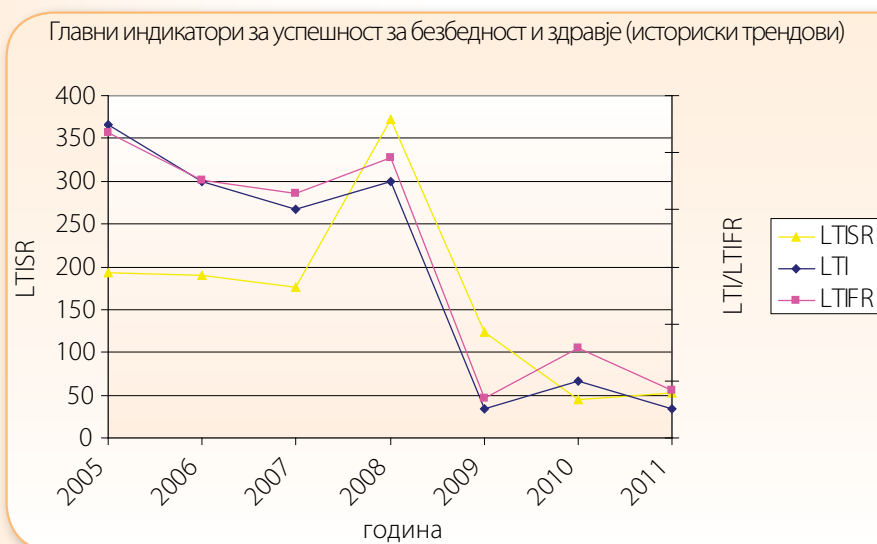
Цели 2011	Резултати 2011	Цели 2015
Да се заврши процесот на сертификација на OHSAS 18001:2007	Сертификација за OHSAS 18001:2007 добиена во јануари 2011	Постојано подобрување; Редовна ревизија и повторна сертификација
Нула фатални и нула сериозни несреќи	Нула фатални и нула сериозни несреќи во 2011	Одржување на нула фатални и нула сериозни несреќи
Постојано намалување на отсуство поради повреда (LTI), LTI стапка на зачестеност (LTIFR) и LTI стапка на сериозност (LTISR)	LTI – 1; LTIFR – 1.67; LTISR - 51.8;	Достигнување и одржување на нула LTI, LTIFR и LTISR
Имплементирање нов Систем за управување со изведувачи во врска со безбедноста и здравјето	Имплементација на Систем за управување со изведувачи кај сите изведувачи на УСЈЕ	Достигнување целосна усогласеност со принципите на процес на менаџмент за безбедноста на изведувачи на CSI

Безбедност и здравје на вработените

Главен приоритет на Групацијата ТИТАН е добросостојбата на вработените кои директно и индиректно обезбедуваат услуги на постојана или привремена основа. Ова е клучен дел од стратегијата и социјалната политика на ТИТАН.

Показатели за безбедност и здравје

Резултатите од мерките за безбедност и здравје се постојано следени, мерени, развивани и подобрувани.

* LTI – A Lost Time Injury - Отсуство поради повреда (LTI) е дефинирано како повреда на работното место која предизвикува отсуство од еден или повеќе работни денови (или смени) броејќи од денот по повредата до враќање на работениот на вообичаените или ограничени работни обврски. Исклучени се повредите за време на превоз до работа и назад, повреди како последици на криминални дејства или повреди од природни причини.

** LTIFR- Бројот на LTI годишно за 1.000.000 работни часови, т.е. LTI Индекс на зачестеност = (Број на отсуства поради повреда во текот на годината x 1.000.000)/ Вкупен број на ефективно одработени часови на вработените во текот на една година.

*** LTISR – Број на изгубени календарски денови како резултат на повреда во текот на една година во однос на одработени 1.000.000 часови, т.е. LTI Индекс на сериозност = (Број на изгубени календарски денови во една година x 1.000.000)/ Вкупен број на ефективно одработени часови на вработените во текот на една година.

Секоја среда: Програма за предавања за безбедност и здравје

Посветеноста на УСЈЕ да ги одржи безбедноста и здравјето како прв приоритет е применета преку постојана обука на секој вработен. За оваа цел ја развигме програмата за предавања во среда којашто се одржува од ноември 2004 година од страна на Секторот за безбедност и здравје при работа, а е посетена од сите вработени во компанијата. Предавањата се одржуваат седмично со специфични теми во циклус, а вработените се охрабрени да се вклучат во консултациите и комуникацијата за прашања во однос на безбедноста и здравјето што влијаат на нивната работа.

Одржување на политиката за нула несреќи

Секои 15 секунди умира работник поради несреќа или болест стекната на работното место, а речиси 1 милион работници доживуваат несреќа на работното место секој ден според Меѓународната организација за труд (*ILO, Publication, Health and life at work: A Basic Human Right, 2009*). Секоја година повеќе од два милиона луѓе во светот умираат од несреќа или болест на работното место. Проценето е дека има 270 милиони несреќи на работните места и 160 милиони случаи на болести поврзани со работното место. Вкупниот трошок на таквите несреќи и болести е проценет на 4% од светскиот БДП - 20 пати повеќе од процентот на официјалната помош за развој.

За време на периодот од 2010-2011 во УСЈЕ поминаа 556 дена без повреди. Овие статистики потврдуваат дека посветеноста на компанијата кон постојано подобрување и одржување на безбедноста и здравјето е клучен приоритет во водењето на бизнисот. Ова постигнување е резултат на максималната посветеност на сите вработени.

556 дена без повреди за УСЈЕ е многу значајно достигнување, со оглед на индустријата во која работиме.

„Соработувајќи со Цементарница УСЈЕ АД Скопје многу години, ги прифативме нивните стандарди, вредности и начин на однесување како свои. Безбедноста и здравјето при работа се секако и наш приоритет, но со Системот за управување со изведувачите на УСЈЕ значително се подигна свеста кај нашите вработени за сопствената безбедност и здравје, а со тоа се промени и ставот и однесувањето, односно културата за безбедност при работењето.“

Ане Петрушев, АТОМ, Фирма изведувач за УСЈЕ

Безбедноста и здравјето на нашите изведувачи

Покрај добросостојбата на нашите вработени, водиме грижа и за безбедноста и здравјето на нашите изведувачи и добавувачи, кои ги сметаме за составен и витален дел на нашето работење. Поради тоа, обезбедувањето соодветен стандард за безбедност и здравје кај нив сè повеќе станува еден од нашите главни КОО фокуси.

УСЈЕ се труди да ги поттикне и ангажира **изведувачите и добавувачите** за прашањата поврзани со безбедноста и здравјето. За таа цел, во 2010 година развивме нов процес за управување со изведувачи од аспект на безбедноста и здравјето (согласно со препораките на CSI за управување со изведувачи). Целта на процесот е да се примени нов, организиран и разбирлив систем на управување со изведувачи од аспект на безбедноста и здравјето. Целта не е само да се одредат процедури со кои треба да се усогласат изведувачите туку и да се зголеми нивната свесност за да може да разберат дека добрите резултати постигнати од безбедноста и здравјето во исто време се и добри бизнис резултати.

Во текот на овој процес се проверуваат постигнувањата на сите компании на изведувачите во врска со безбедноста и здравјето. Воспоставена е практика која бара секој вработен на изведувачите да добие обука во однос на безбедноста и здравјето пред да започне со каква било работа. На овој начин ги максимизираме нашите заложби за информирање за потенцијалните ризици кои може да ја загорзат безбедноста на луѓето вклучени во која било активност во кругот на компанијата.

За да се постигне истовремена имплементација на процесот за управување со изведувачи за сите изведувачи со кои соработуваме, организиравме информативен настан кој беше посетен од повеќе од 130 претставници на изведувачите. Позитивната повратна реакција што ја добивме од овој настан нè охрабри и понатаму да го подобруваме овој систем во иднина.

Безбедност и здравје и локалната заедница

Меѓународната организација за труд создаде правила кои препорачуваат младата популација да се образува и надградува во однос на безбедноста и здравјето. За таа цел, компанијата инвестира во младите граѓани од локалните заедници каде што работи. Систематскиот пристап за пренесување знаење во оваа област со акцент на превенцијата се применува преку различни форми на образование кои вклучуваат различни за-сегнати страни.

Сите практики на безбедност и здравје во локалната заедница се применуваат во рамките на проектот „Партнерство со училиштата“ (повеќе информации на стр.29).

Нашите луѓе

Вработување

Вработувањето во УСЈЕ се карактеризира со долготрајни односи со вработените. Воспоставувањето култура и работна средина во која вработените ќе бидат горди на своите успеси е клучно во исполнувањето на целите и стремежите на компанијата. Наша цел е „Одржување високо ниво на задоволство на вработените и безбедни работни услови, во исто време зголемувајќи ја продуктивноста“.

Бројот на директни вработени во 2011 година изнесуваше 335, додека индиректните вработени во 2011-та во просек изнесуваа 197. Индиректните вработени обезбедуваат значајни услуги како и поддршка на нашето основно работење: експлоатација на суровини, транспорт на стоки, чистење и кетеринг, одржување и техничка поддршка.

Политиките за вработување и набавки на Групаацијата ТИТАН и УСЈЕ главно се фокусирани на луѓето од локалните и соседните заедници.

Интеракцијата со вработените започнува со политиката за комуницирање заснована на „отворени врати“, поттикнување на вработените да бараат информации или да известуваат за проблеми со каков било степен на сериозност. Достапни се и формални канали на комуникација, како на пример, денови за комуникација кои овозможуваат директно комуницирање со менаџментот како и навремено споделување информации за сите прашања поврзани со работниот однос и идните перспективи.

Човекови права и еднакви можности

Еден од клучните приоритети на нашата компанија кој е во согласност со принципите на Глобалниот договор на ОН е почитувањето на човековите права и правата од работен однос. Нашата компанија нуди еднакви можности за сите луѓе, независно од полот, етничката и верската припадност, возраста итн. Истото се рефлектира во нашите стратегии и политики за човечки ресурси и се имплементира во организациската структура. Со оглед на тоа што станува збор за тешка индустрија, УСЈЕ вработува висок процент на жени (над 17%). Над 26% од менаџментот на компанијата се жени, што е меѓу највисоките проценти и најдобри практики во државата.

Стандарди на Групаацијата ТИТАН

Недискриминација

Забрана за дискриминација во сите практики поврзани со работните односи.

Работно време

Почитување на правото за слободно време и избегнување прекумерна прекувремена работа.

Плати и бенефиции

Гарантирање на плата која, во најмала рака, е во согласност со националните законски стандарди и дополнителни бенефиции согласно со потребите на мнозинството и локалните приоритети. Примена на соодветни дисциплински мерки. Забрана за вознемирување.

Детски труд

Забрана за вработување лица помлади од 18 години.

Принудна работа

Забрана за каква било принудна или ропска работа.

Слобода на здружување

Почитување на правото на луѓето да создаваат и да се приклучуваат кон здруженија и на колективно преговарање.

Ги почитуваме нашите луѓе и нивните потреби

Наш фокус:

- ⊗ Систем на наградување кој ги зема предвид условите на пазарот и очекувањата и резултатите на вработениот
- ⊗ Бенефиции над оние предвидени со законот и колективните договори
- ⊗ Учество на вработените во постигнување на деловната цел и оценка на работењето
- ⊗ Обука, професионален развој и можност за напредување
- ⊗ Отворена, двонасочна комуникација
- ⊗ Грижа за семејствата на вработените, како и за рамнотежа помеѓу работата и семејството

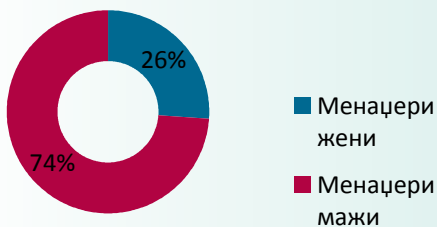
Нашата компанија е посветена да ја почитува Универзалната декларација на човекови права како и конвенциите на Меѓународната организација на трудот во однос на човековите права и работните услови. Ова е акцентирано и во вредностите на Групацацијата ТИТАН, Кодексот на однесување и Кодексот за набавки кои се усвоени од страна на компанијата.

Почитувањето на човековите права е инкорпорирано во нашата Политика за безбедност и здравје при работа која подеднакво важи за директните и за индиректните вработени.

Еднаквите можности за сите се заштитени со Политиките за човечки ресурси и на ниво на компанијата и на ниво на Групацацијата. Следствено на тоа:

- Менаџерскиот тим на УСЈЕ се состои од менаџери од земјата на ниво од 99%;
- Учеството на жени на менаџерски позиции изнесува 26%;
- 17 % од сите вработени се жени;
- Повеќе од 15% од сите вработени припаѓаат на малцинствата.

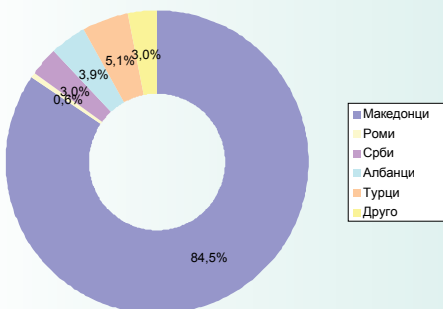
Менаџери во УСЈЕ

Слободата на здружување се почитува за сите вработени и Колективниот договор помеѓу компанијата и Синдикатот на вработените беше потпишан во 2010 година и се однесува на сите вработени. Свесни сме за важноста на Синдикатот во подобрување на работните услови и заштитата на работничките права. Во УСЈЕ, синдикалните претставници имаат право да се сретнат со менаџментот во кое било време и да дискутираат за различни прашања, како и да предлагаат подобрувања. Сите прашања од суштинско значење, вклучувајќи го и Колективниот договор, се дискутираат директно со Главниот извршен директор и понатаму со Одборот на директори.

Ги почитуваме ставовите и мислењата на нашите вработени за прашања во однос на КОО и го охрабруваме нивниот придонес во оформување на нашите КОО иницијативи.

Разноличност во составот на вработените

Развој на човечки ресурси

Континуираниот развој на човечките ресурси е приоритет за УСЈЕ кој има за цел постојано учење и надградување на професионалните вештини и компетентности кои се неопходни за предвидување на тековните и идните предизвици. Во 2011 година, беше ставен дополнителен акцент на програмите за обука и развој проширувајќи го полето на интерес и учеството на вработените на сите нивоа на хиерархијата. Обуката и развојот на вработените и изведувачите во областа на безбедноста и здравјето при работа се приоритет на нашата компанија веќе со години. Покрај тоа, започнати се и нови програми, како што се „Програмата за интеракција со засегнатите страни“ и програмата „Чекор по чекор“, кои имаа позитивен ефект во текот на годината. Повеќе од 600 часа обука беа посветени на прашања поврзани со корпоративната општествена одговорност и одржливиот развој.

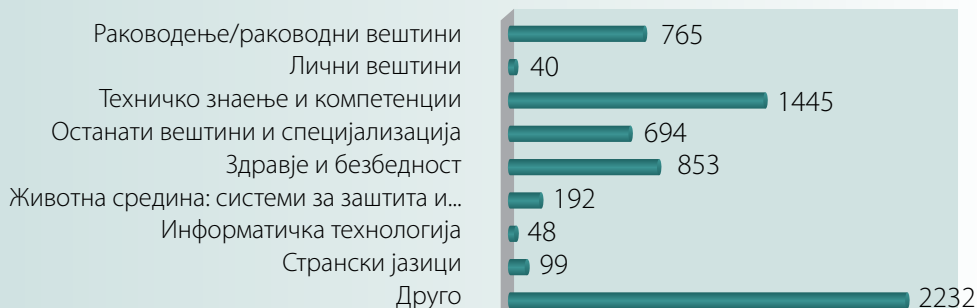
Развојот на кариерата и планирањето на работни места, развивањето на мултидисциплинарни вештини и компетенции на сите хиерархиски нивоа, евалуација на работата и обуките како и пренесувањето на знаењата и искуството на индиректниот персонал се заеднички цели прифатени и применети во компанијата.

Во 2011 година обезбедивме повеќе од 6.400 часа за обука за сите вработени или повеќе од 7.300 часа за вработените и изведувачите, односно повеќе од 19 часа обука по вработен. Програмите за постојан развој на вработените и развој на кариерата се состојат од:

- Годишни програми за обука за сите вработени
- Процес на подобрување на работата
- Планови за индивидуален развој
- Планови за развој на кариера
- Планирање за наследување/идни работни места
- Интензивен циклус обуки за безбедност и здравје

Обуки и активности за развој во 2011 година

■ часови по член

Бенефиции, надоместоци и програми за добросостојба на вработените

Бенефициите, надоместоците и програмите за добросостојба на вработените покриени од страна на УСЈЕ се многу повеќе од законските барања и Општиот колективен договор. Посветени сме на добросостојбата на нашите вработени и нивните семејства и следствено нашите дополнителни бенефиции одговараат на нивните потреби. УСЈЕ усвои голем број програми за добросостојба на вработените како:

- Прилагодувања на плата според трошоците за живот
- Дополнителна отпремнина (за пензионирање или инвалидитет)
- Дополнителен бонус за годишен одмор
- Финансиска помош
- Материјална помош
- Бањско-климатско лекување
- Ваучери за новогодишни и божиќни подароци
- Стипендии за децата на вработените
- Професионална ориентација за децата на вработените
- Новогодишни и божиќни прослави за децата на вработените

Во согласност со нашите политики за менаџмент со човечки ресурси, во 2011 година нашите индикатори за бенефиции се следни:

Бенефиции, надоместоци и програми за добросостојба на вработените	Вработени
• Прилагодување на плати според трошоците за живот	Cume (100%)
• Награда за продуктивност	Cume (100%)
• Награди за успешно работење (за менаџментот и за сите вработени)	115 (35%)

Дополнителни лекарски прегледи

Здравјето на вработените е еден од приоритетите на компанијата. Ние ги сметаме законските барања во оваа област само како минимум и дополнително вложуваме за да ја зајакнеме здравствената превенција и заштита за сите вработени.

Од минатата година, редовните годишни лекарски прегледи се проширени со кардиолошки прегледи за сите вработени на УСЈЕ со возраст над 50 години. Прегледите вклучуваат физички тест, ултразвук, BMI, EKG, кардиолошки стрес-тест, лабораториски анализи и дефинирање на кардиоваскуларен ризик и индикатори за срцеви болести.

УСЈЕ, исто така, вовеле дополнителни лекарски прегледи за сите жени вработени кои вклучуваат мамографија и комплетен преглед на дојка покрај гинеколошките прегледи кои се спроведуваа досега. Вкупно 17.700 евра беа инвестирани за дополнителни превентивни мерки за здравствена заштита на нашите вработени.

Јубилејни награди

Секоја година УСЈЕ им доделува јубилејни награди на вработените кои се дел од компанијата 10, 20, 30, 35 и 40 години. Горди сме на нашите лојални вработени и ги почитуваме нивните достигнувања и нивниот придонес кон стратешките цели на компанијата и долгорочната одржливост.

Програма за стипендирање на децата на вработените

Во својата заложба да создаде повеќе можности за семејствата на вработените, компанијата од 2003 година, секоја година ја спроведува Програмата за стипендирање на децата на своите вработени. Со оваа програма, компанијата доделува стипендии за сите деца на нашите вработени кои се успешни во своите додипломски или последипломски студии. Исто така, стипендиите се доделуваат и на деца на наши починати вработени.

Програмата има за цел да ги зајакне професионалните можности на децата на вработените преку поддршка на нивните студии, но во исто време преку поддршка на високото образование да инвестира во иднината на земјата. Во 2011 година, вкупно 110.600 евра беа инвестирани во образованието на децата на сите наши вработени преку стипендии и училишни комплекти.

Училишни комплекти за секој ученик

Познавајќи ги финансиските предизвици со кои секое семејство со деца на училишна возраст се соочува на почетокот од училишната година, УСЈЕ одлучи да им понуди дополнителна помош на своите вработени. Од 2010 година доделуваме училишни комплекти на децата на сите вработени. Училишните комплекти вклучуваат ранци, тетратки и целосен прибор за ученици во основно и средно образование.

Исто така, секоја година компанијата организира прослава на Новата година за најмладите деца на вработените за да се одбележат празниците. Децата добиваат подароци вклучувајќи книги и енциклопедии кои дополнително го поддржуваат нивното образование.

Животна средина и климатски промени

Процесот на производство на цемент влијае на околината. Делувањата на УСЈЕ во голем дел се зависни од употребата на природните ресурси. Ние сме свесни за нашето влијание на природата и тоа е причината зошто грижата за животната средина е наш приоритет во сите аспекти на нашето работење. Прашина, бучава, безбедносни ризици, менување на пејзажот со употребата на природни сировини, емисии на гасови, потрошувачката на вода и енергија се прашања кои се поврзани со нашето секојдневно работење. Поради овие причини, посветени сме на активности што го намалуваат влијанието од нашето делување на животната средина. Следењето, мерењето, известувањето, соработката, постојаното делување и подобрување е начинот на кој се справуваме со предизвиците во врска со заштитата на животната средина.

Преку нашите пристапи на КОО, се стремиме да ги опфатиме овие главни прашања поврзани со животната средина:

- Климатски промени
- Енергија и сировини
- Емисии во воздух и друго
- Биодиверзитет
- Вода

УСЈЕ постојано прави напори за да се справи со дефинираните еколошки предизвици. Во оваа област, целосно ги имплементираме политиките на ТИТАН коишто гарантираат солиден и транспарентен начин на управување со животната средина во согласност со најдобрите меѓународни практики. Исто така, редовно спроведуваме ревизија и повторни сертификарања на Стандардот за управување со животната средина ISO 14001:2004.

УСЈЕ е посветена на дејствувања кои обезбедуваат решенија со кои добива и животната средина и економијата. Работејќи заедно со нашите изведувачи, добавувачи, соработници и нашата заедница, посветени **да направиме повеќе добро**, постојано придонесуваме и инвестираме во животната средина за да создадеме позитивни промени на локално, регионално и глобално ниво.

...Ставаме фокус на минимизирање на влијанието на нашите деловни активности врз природниот свет и на развивање иницијативи за подобрување на животната средина и квалитетот на живот во областите каде што се сместени нашите производствени капацитети...

Цели 2011	Резултати 2011	Цели 2015
Завршување на процесот на добивање А-ИСКЗ дозвола од Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) и имплементација на планираните активности од оперативниот план за годината	А-ИСКЗ дозвола издадена од МЖСПП. Целосно функционални и одвоени системи за собирање и одведување на атмосферски и отпадни води Подготвена Физибилити студија и Елаборат за оценка на влијанието на животната средина за пречистителна станица за површински и атмосферски отпадни води	Целосно имплементирање на оперативниот план од А-ИСКЗ дозволата
	Повеќе од 602.000 евра (~20% од буџетот за капитални инв. за 2011) се потрошени на инвестиции во животната средина, анализи и основни средства	
Намалување на CO ₂ емисиите во споредба со претходната година	Намалување од 3.1 % на специфични CO ₂ емисии на тон производ во споредба со претходната година	Постојано намалување на емисиите на CO ₂
Прашина	18 g/ ton клинкер за печка 3 и 23 g/ ton клинкер за печка 4, или 8.1 тони прашина од печка 4 и 6.1 тони прашина од печка 3	Веќе сме под таргетот за емисија на прашина од 30 mg/Nm ³
SOx	331 g/ton клинкер за печка 3 и 332 g/ ton клинкер за печка 4, или вкупно 111.5 и 116.4 тони соодветно	Веќе сме под таргетот за емисија на SOx од 400 mg/Nm ³
NOx	1812 g/ton клинкер за печка 3 и 2228 g/ton клинкер за печка 4, или вкупно 611 и 782 тони соодветно	Намалување на специфична емисија на NOx до 1200 mg/ Nm ³
Учество во најмалку една глобална или национална иницијатива за заштита на животната средина и климатските промени	Заштеда од 10MW/h струја со учество во глобалната иницијатива „Час на планетата Земја - час без струја“ Засадени 28.000 дрвца, садници и цвеќиња	Зголемување на учеството во глобални и национални иницијативи за заштита на животната средина и климатските промени
Заштита на биодиверзитетот	Имплементација на мерки дефинирани во Студијата за биодиверзитет	

А- Дозвола за усогласување со оперативен план (А-ИСКЗ Дозвола)

Оваа година Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) издаде А-Дозвола за усогласување со оперативен план (А-ИСКЗ Дозвола) на Цементарница УСЈЕ АД Скопје. Процедурата за добивање на А-ИСКЗ дозвола е започната во јуни 2007 година и е спроведена со примена на законските барања. За време на процедурата, претставниците на МЖСПП спроведоа неколку инспекциски увиди во сите делови на инсталацијата и потврдија дека начинот на работа во УСЈЕ ги задоволува барањата за заштита на животната средината и често внатрешните критериуми и процедури се построги, т.е. одат над законски пропишаните регулативи. Ова е потврда на нашите напори за заштита на животната средината и правење повеќе добро. Во периодот од 2007 до 2011 година имплементиравме повеќе од 80% од планираните активности од Оперативниот план на А-ИСКЗ дозволата.

Следејќи ги нашите планови и во согласност со активностите предвидени во Оперативниот план на А Интегрирана еколошка дозвола (А-ИСКЗ Дозвола), за време на 2011 година изведовме неколку активности како:

- Градење систем за собирање и одведување на атмосферски и отпадни води

Проектот започна во 2010 година и има многу позитивно влијание врз животната средината со намалување на количините и подобрување на квалитетот на отпадните води испуштани во Усјанскиот канал.

- Третман на атмосферски и површински отпадни води

По одвојувањето на атмосферските и отпадните води, во 2011 година УСЈЕ започна проект за третман на водите кои се испуштаат во отворениот Усјански канал. Подготвивме Физибилити студија и Проект за пречистителна станица за атмосферски и површински отпадни води. Ова е пионерска активност, бидејќи УСЈЕ е прва индустрија во земјата која ќе ги прочистува атмосферските и површинските отпадни води. Наша цел е третманите води да ги задоволат критериумите за 3-та класа на површинска вода.

Следење на емисиите

Следењето на емисиите претставува предуслов за контрола и намалување на влијанијата од производството на цемент врз животната средина. УСЈЕ беше првата компанија во државата која во 2004 година воведи и употребува независен 24-часовен систем за континуирано следење на емисиите. Ова и овозможува на компанијата одблиску да ги следи емисиите во реално време и да презема соодветни мерки. Истовремено, заинтересираните страни на увид имаат редовни и ажурирани информации за нашите емисии. По наша иницијатива, резултатите од следењето на емисиите се прикажани на веб-страницата на УСЈЕ.

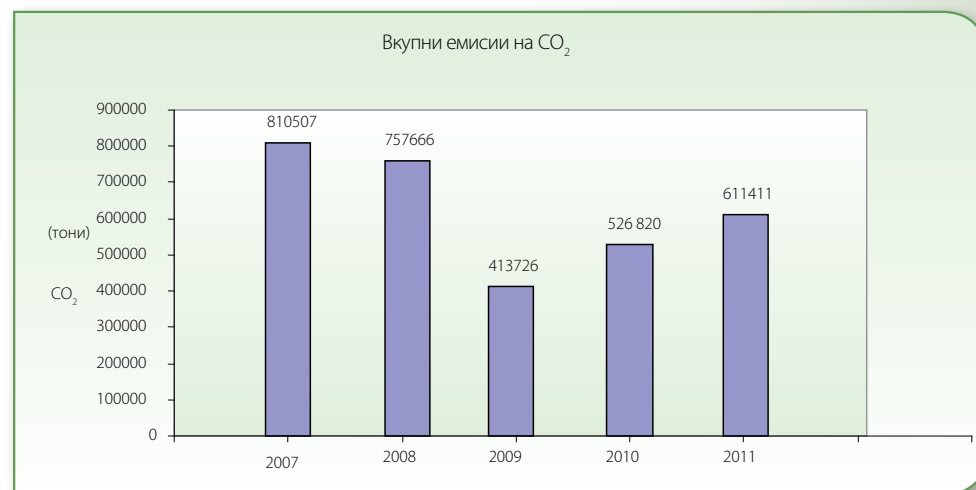
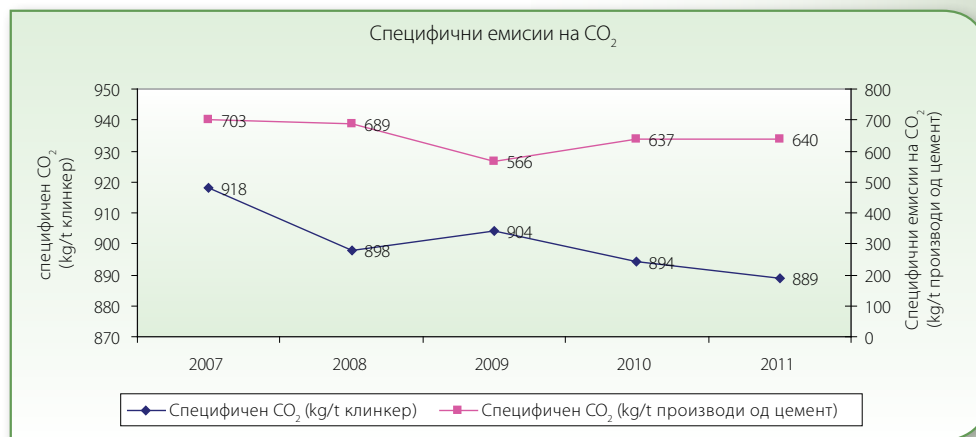
Мерење на емисиите на CO₂

Климатските промени се сметаат за најголем еколошки предизвик на нашето време. Фабриците за цемент, со емисиите на јаглероддиоксид (CO₂) придонесуваат за климатските промени и ефектот на стаклена градина. Директните емисии на CO₂ од производството на цемент се припишуваат на:

- декарбонизација, процесот на претворање на суровините (главно лапорецот) во клинкер, главната компонента на цементот;
- потрошувачката на гориво, бидејќи повеќето горива кои се согоруваат во печките (јагленот, нафтата и петрол коксот) создаваат CO₂ како резултат на хемиската реакција помеѓу јаглеродот (C) и кислородот (O₂).

Индириктните емисии на јаглероддиоксид произлегуваат од производството на електрична енергија која е неопходна за производството на клинкер и цемент, како и од транспортот на суровини, гориво и финалните производи.

Како дел од Групацијата ТИТАН, ние ги следиме WBCSD/CSI стандардите за пресметка и известување за емисиите на CO₂. Во 2011 година, вкупните директни емисии на CO₂ изнесуваа 0,61 милиони тони, што претставува мало зголемување во споредба со претходната година и се должи на зголемениот обем на производство. Поради употребата на нови технологии во производството на клинкер, специфичните емисии на CO₂ изнесуваа 888,7 kg/t клинкер, што е помалку од 2010-та за 6 kg CO₂/t клинкер. Имплементацијата на новите рецепти за производство на цемент резултираа со намалување на специфичните емисии на CO₂ за тон производ до 623 kg CO₂/t цемент, што споредено со претходната година е помало за 3.1%.

Емисии во воздух

Прашина

Најголемите извори на прашина кај цементарниците се оцаците од печките и отворените површини каде се создава фугитивна прашина како резултат на транспортот на материјали.

Во 2011 година специфичните емисии на прашина беа 18 g/ton клинкер за печка 3 и 23 g/ton клинкер за печка 4. Ова е еднакво на приближно 6.1 и 8.1 тони годишно соодветно за двете печки. Емисиите на прашина се многу пати под дозволените граници (ГВЕ) поставени како еколошки стандарди и барања во националната и европската регулатива. Просечната концентрација на прашина за печка 3 е 7,5 mg/Nm³ и за печка 4 е 8,7 mg/Nm³. Граничната вредност на емисија (ГВЕ) е 50 mg/Nm³.

SO_x

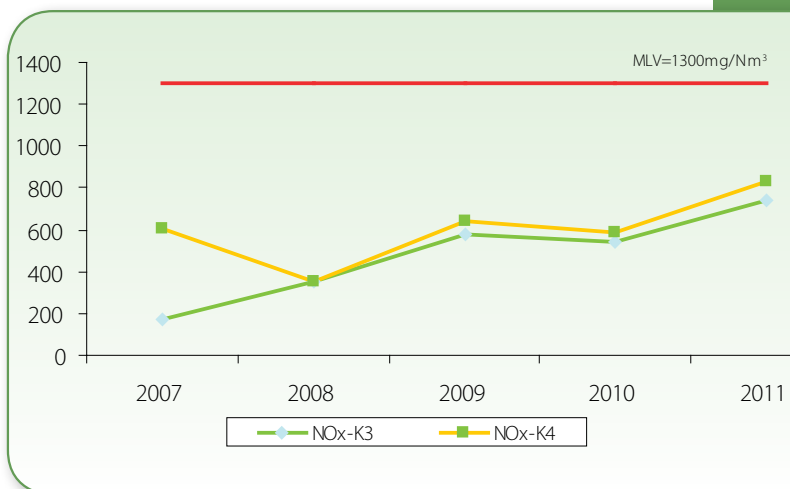
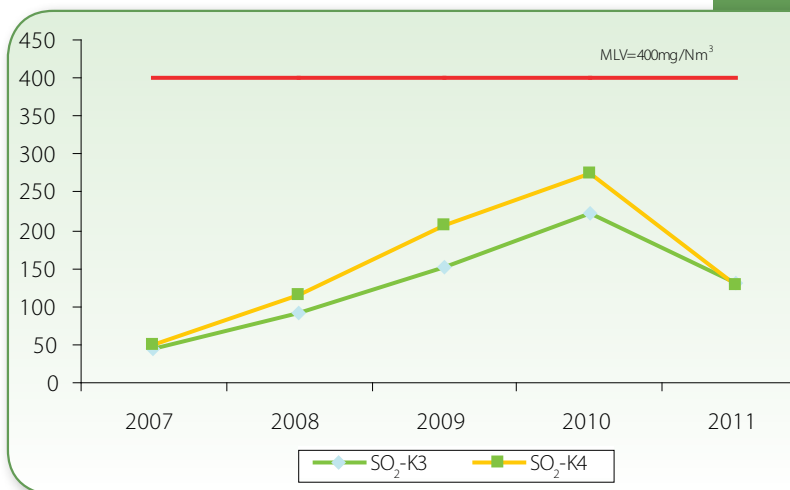
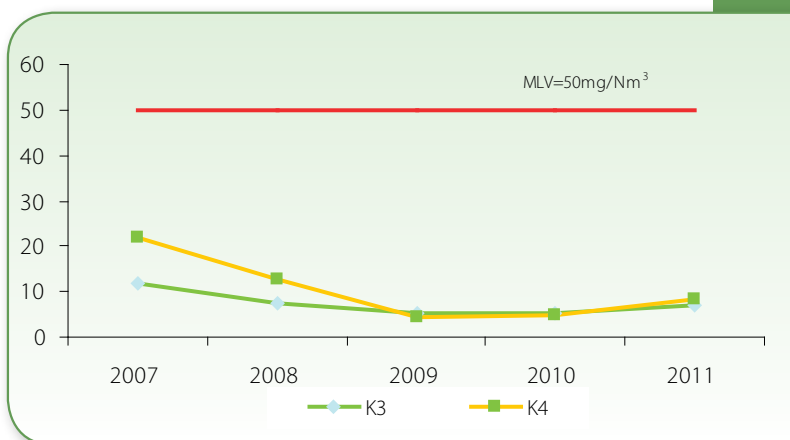
Главната причина за испуштање на SO_x претставува присуството на сулфур (S) во суровините. Емисиите на SO_x од УСЈЕ се значително пониски од граничните вредности на емисија (ГВЕ) пропишани со важечките национални и ЕУ-регулативи. Просечната концентрација на SO_x за печка 3 е 144,5 mg/Nm³ и за печка 4 е 111,6 mg/Nm³, додека ГВЕ е 400 mg/Nm³. Во 2011 година нашите активности резултираа во специфични емисии од приближно 331 g/ton клинкер за печка 3 и 332 g/ton клинкер за печка 4, или вкупно 111.6 и 116.4 тони SO_x, соодветно. Значајното намалување на емисиите на SO_x на двете печки во споредба со 2010 година е резултат на имплементација на селективно користење на суровината во копот за лапорец.

NO_x

Согорувањето при високи температури доведува до емисии на азотни оксиди NO_x. Научните студии покажуваат дека емисиите на NO_x може да придонесат за појава на кисели дождови и смог.

Во 2011 година специфичните емисии на NO_x на УСЈЕ беа 1812 g/ton клинкер за печка 3 и 2228 g/ton клинкер за печка 4, или вкупно 611 и 782 тони NO_x соодветно за секоја печка. Вкупните емисии на NO_x се во рамки на ГВЕ (гранични вредности на емисии) поставени од страна на националната и европската легислатива. Просечната концентрација на NO_x за печка 3 е 770.8 mg/Nm³ и за печка 4 е 848.9 mg/Nm³, додека ГВЕ е 1300 mg/Nm³.

Ова претставува резултат на континуираните и систематски заложби на компанијата да обезбеди оптимално работење на пиропроцесните единици.

Штедење електрична енергија за заштита на животната средина - „Час на планетата Земја - час без струја“

Во 2011 година, како поддршка на глобалната иницијатива „Час на планетата Земја“, УСЈЕ одлучи еден час да ги исклучи мелниците на цемент како и дел од осветлувањето во фабриката. Тоа го направивме за да пренесеме силна порака дека е можно да се преземат специфични мерки против глобалното затоплување.

Со едновременото исклучување на инсталациите, УСЈЕ заштеди 10MW/h електрична енергија што е еднакво на 3-часовно производство на хидроелектраната „Матка“, во близина на Скопје. Заштедната на електрична енергија од исклучувањето на мелниците на цемент на УСЈЕ е приближно еднакво на вкупната потрошувачка на повеќе од 3.000 домаќинства во Скопје.

Ден на дрвото – Засади ја својата иднина

Верувајќи дека делата зборуваат повеќе од зборовите, во текот на 2011 година УСЈЕ двапати се приклучи кон оваа иницијатива. Во март 2011, околу 50 вработени и претставници на менаџерскиот тим на компанијата засадија неколку стотини насади во локалитетите блиску до селото 'Ржаничино, општина Петровец и училиштата во општината Кисела Вода.

На 19 ноември 2011 година, двесте насади со висина од 150 до 160 см беа донирани за оваа прилика. Од нив 50 насади беа јавор, 50 липи и 100 зимзелени видови на Thuja Columnaris. Околу 30 наши вработени заедно со менаџерскиот тим, со задоволство волонтираа и садеа дрвца на две локации во општината Кисела Вода. Засадите го разубавија дворот на детската градинка „Синоличка“ и новиот парк во близина на општинската зграда.

Со оваа иницијатива компанијата придонесува за подобрување на здравјето на граѓаните од нашето соседство и го поттикнуваме одржливиот развој на општината.

Помеѓу другите активности за заштита на животната средина, компанијата исто така го подобрува хортикултурното уредување во образовните институции и јавните места во општината Кисела Вода.

Иновација и развој

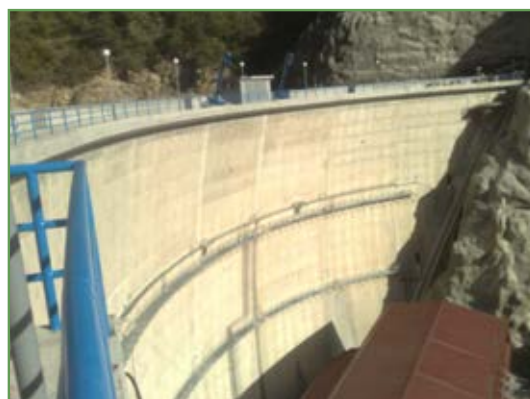
Специјален цемент за браната на Треска за енергетска стабилност

Водени од заложбата за задоволување на потребите на клиентите како за и континуирано подобрување и развој, УСЈЕ придонесе во значаен инфраструктурен проект, изградбата на големата брана на реката Треска за новата електрана „Св. Петка“. Хидроелектраната „Св. Петка“ е линкот кој ќе обезбедува оптимално користење на хидропотенцијалот на реката Треска. Хидроелектраната е лоцирана меѓу новата ХЕ „Козјак“ (околу 16 километри возводно од „Св. Петка“) и постојната ХЕЦ „Матка“, лоцирана низводно.

УСЈЕ дизајнираше и почна со производство на нов специјален цемент што соодветствуваше со барањата на проектот. Сето тоа беше постигнато како резултат на развој на производот кој траеше повеќе од две години, како и строгите процедури за контрола на квалитетот и значајни промени во составот на цементот.

Специјалниот цемент претставува спој од различни дизајни на клинкерот со цел намалување на минералите во составот на клинкерот кои создаваат топлина при хидратација, искористување на природните и вештачките пуцолани, строга процедура при контрола на квалитетот како и значајни промени во составот на цементот во споредба со вообичаеното производство на УСЈЕ и неколку индустриски проби. Финалниот производ е пуцолански цемент кој е во сообразност како со локалните така и со европските стандарди. Зголемувањето учество на пуцолани и намаленото учество на клинкер во производот, не само што беше во согласност со техничките барања на проектот, туку обезбеди и трајност на произведениот бетон.

Браната е двојно лачна, со висина од 64 м, должина на круната од 118 м, ниво на круната од 364 маSL и со волумен од речиси 30 илјади метри кубни бетон. Годишното производство на електрична енергија е 66 GWh. Оваа брана постави нови стандарди во изградбата на хидроенергетски постројки, а воедно е прва и единствена брана од ваков тип во земјата.

Вклучување и развој на заедницата

Интеграцијата во заедницата и добрососедските односи се клучни стратешки цели на УСЈЕ. Доброволно сме обврзани да ја градиме довербата и почитта на нашите вработени, како и да ги одржуваме долгорочните односи со заедницата изградени врз активно партнерство. Со вака поставени цели, развојот на општеството и на заедницата се столб на нашата КОО стратегија.

Компанијата како најголема во општината го препознава своето влијание врз локалните заедници. Во тој поглед, доброволно се обврзуваме да го поддржиме развојот на заедницата особено во подрачјата за коишто имаме експертиза и коишто се од стратешко значење, како на пример образованието, заштитата на животната средина, безбедноста и здравјето при работа. Преку иницијативите за развој на заедницата креираме и подобри услови за унапредување на добросостојбата на нашите вработени и нивните семејства.

Препознавајќи ги потребите за поддршка од бизнис заедницата за унапредување на инфраструктурата во јавните здравствени установи, УСЈЕ се вклучи во донирањето на нова опрема за новата Клиника за гинекологија. Компанијата донираше немедицинска опрема, т.е. медицински кревети и мебел за опремување 8 медицински соби во вредност од 15.000 евра, со што придонесе за унапредување на условите во јавните здравствени установи.

Во соработка со локалната заедница, УСЈЕ ја истакнува потребата од соработка со сите релевантни институции, граѓански организации и граѓани на општината за остварување на општо добро. Со вклучување во локални партнерства, креираме нови можности и иновативни решенија за предизвиците на локалниот развој.

Цели 2012	Резултати 2011	Цели 2015
Унапредување на безбедноста и здравјето во локалната заедница	Повеќе од 15 инфраструктурни интервенции се имплементирани во 8 основни училишта и една градинка; 28.000 евра се инвестирани во проектот „Партнерство со училиштата“	Продолжување на проектот „Партнерство со училиштата“ во 2012-та. Проширување на иницијативите за безбедност и здравје во локалните заедници во смисла на опфат и содржина
Обезбедување директна поддршка на можностите за образование на ученици и студенти во земјата	90 основци добија професионална ориентација во УСЈЕ Една меѓународна стипендија за постдипломски MBA студии	
Инвестиции во унапредување на општествената инфраструктура и услуги	15.000 евра се донирани за опрема во новата Гинеколошката клиника	
Воведување разноликост во корпоративните волонтерски активности на УСЈЕ со најмалку една нова иницијатива	20 вработени вкл. и менаџментот се ангажирани во новите активности на корпоративно волонтирање (покрај 50-те вработени ангажирани за Денот на дрвото и други иницијативи)	Продолжување со зголемување на бројот на вработени вклучени во иницијативите за корпоративно волонтирање

„Грижата за најмалите и најмилите, Цементарница УСЈЕ во овие три години ја покажа и докажа на дело. Сериозноста во пристапот и исполнување на ветеното, начинот на работа и соработка, начинот на однесување на вработените од Цементарница УСЈЕ со децата од градинката „Весели цветови“, целосно ги изненади родителите, вработените и другите граѓани на општината Кисела Вода. Европскиот модел на работа и посветеноста на компанијата за создавање подобри услови за растење и развивање на детската личност, придонесоа да се подигне свеста и кај други компании и бизнисмени. Горди сме што имаме соработка со таква сериозна и посветена компанија, која служи за пример на целата општина, а посебно за вработените од Јавната детска градинка „Весели цветови“ - Скопје.“

Павлина Карамазова,
директор на детската
градинка „Весели цветови“

Поддршка на образованието

Образованието е движечка сила во општеството која креира промени, напредок и достигнувања. Образованието е еден од клучните приоритети на КОО политиката на УСЈЕ како дел од нашата посветеност да креираме дополнителна вредност за секого, а најмногу за најмладите.

Проект Партнерство со училиштата

Следејќи ги стратешките определби за поддршка на развојот преку образование, градење силни локални партнерства, добрососедски односи и одговарање на потребите на заедницата и поширокото општество, УСЈЕ го продолжи проектот „Партнерство со училиштата“ започнат во 2010 година. Во текот на двете години од спроведување на проектот, УСЈЕ инвестираше 58.000 евра за основните училишта во општината. Проектот е насочен кон подигање на свеста и подобрување на безбедноста, здравјето и еколошките услови во училиштата и градинките.

Проектот опфаќа осум основни училишта и една градинка во општината Кисела Вода. Целиот концепт на проектот се заснова на директно вклучување на менаџерите во компанијата, кои се целосно посветени во пренесување на нивното знаење и искуство пружајќи значајна поддршка на училиштата. Конкретните потреби на секое училиште и градинка во областа на безбедноста, здравјето и заштита на животната средина се идентификуваат преку директна интеракција и комуникација помеѓу одредениот менаџер и управата на училиштата од што произлегува заеднички Акционен план.

Инфраструктурите активности беа придружени со креативни работилници предводени од нашите менаџери. Искористувајќи го рециклираниот материјал од процесот на производство на цемент, работилниците имаа за цел да го збогатат знаењето за заштита на животната средина на учениците.

Со вкупен буџет од 28.000 евра и здружениот труд на нашите вработени, нашата компанија обезбеди нови училишни игралишта. Преку поправка на системот за греење и замена на прозорците ја подобивме енергетската ефикасност. Со замена на електричната инсталација и замена на оградите беа создадени побезбедни услови за учениците, а со реновирање на тоалетите и поставување на нови корпи за рециклирање отпад се заштити здравјето на учениците и се подигна еколошката свест.

Освен тоа, имаме цел да им помогнеме на младите во пронаоѓањето на нивните интереси, таленти, способности и predispozicii преку директна презентација на можните професии пред учениците во последните години од основното образование за што е можно полесно да го направат нивниот иден избор. Во таа насока, во рамките на проектот „Партнерство со училиштата“, УСЈЕ организира посети и тури во и околу компанијата како и директна средба со вработените и со менаџментот. Учениците имаат можност одблиску да се запознаат со нивната идна работна позиција, работната атмосфера, однесувањето, одговорностите и секојдневните активности.

Во текот на годината, 90 ученици од три основни училишта од нашата општина имаат можност да го посетат Секторот за финансии и Секторот за квалитет и директно да се запознаат со можностите и начинот на работа. Учениците кои учествуваат во овој проект го подобрија своето разбирање за обврските и работните позиции во реално време во реална компанија за полесно да ги дефинираат своите идни професии.

Стипендии за постдипломски МБА студии на Факултетот Алба, Атина

Со цел да придонесеме за зајакнување на академските и професионалните можности на младите дипломци, по седми пат, УСЈЕ додели стипендија за постдипломски МБА студии. Во 2011 година, компанијата додели една стипендија за постдипломски МБА студии на Факултетот АЛБА во Атина, Грција. До сега, 14 дипломирани студенти го продолжија своето образование на овој факултет со стипендии од нашата компанија.

Корпоративно волонтирање

Корпоративното волонтирање е важен сегмент во развивањето на локалните заедници. Како дел од КОО активностите на УСЈЕ, нашите вработени се постојано охрабрувани да ги поддржат локалните иницијативи во согласност со нивните интереси.

Оваа година, корпоративното волонтирање резултираше со придонес во развојот на децата со посебни потреби. Дваесет наши вработени беа директно вклучени во добротворна акција организирана од училиштето за деца со посебни потреби „Д-р Златан Сремац“ одржана на 3-ти декември, Меѓународниот ден на лицата со посебни потреби, со што ги поддржаа вонучилишните активности. Средствата собрани на овој настан се употребија за потребите на учениците и за набавка на материјали за обуки. На овој настан учествуваа Главниот извршен директор на УСЈЕ, Градоначалникот на Општина Кисела Вода и одговорни лица за образование и култура од Општината.

Почитувајќи ја желбата на нашите вработени за дополнителна поддршка на училиштето, за време на новогодишните празници, компанијата купи 100 новогодишни честитки направени од децата и нивните наставници.

Компанијата има за цел да ја прошири програмата за корпоративно волонтирање. Веруваме дека во наредните години истата ќе постигне поголем замав во смисла на зголемување на бројот на вработени кои ќе учествуваат во активностите и збогатување на формите на волонтирање во согласност со потребите на заедницата и интересите на нашите вработени.

КОО лидерство

Пристапот на УСЈЕ кон корпоративната општествена одговорност е базиран на соработка, комуникација, партнерство и мотивирање. Креирањето позитивни општествени промени бара ангажирање на голем број засегнати страни. Во оваа смисла, ние сме отворени да го споделиме нашето знаење и искуство и да се вклучиме во КОО иницијативи на локално, регионално и глобално ниво. Компанијата стана членка на Македонската мрежа на Глобалниот договор во декември 2008 година и оттогаш дава континуирана поддршка на нејзините активности.

Во оваа насока, претставници на компанијата постојано учествуваат на сите поголеми КОО настани. На крајот на октомври 2011 година, Менаџерот за човечки ресурси на УСЈЕ го презентираше КОО пристапот на компанијата во поглед на односот со вработените на тематска КОО работилница организирана од Американската стопанска комора.

Цели 2011	Резултати 2011	Цели 2015
Активно ангажирање во Македонската мрежа на Глобалниот договор	УСЈЕ стана член на Иницијативниот одбор на Мрежата и зазема значаен дел во поставувањето насоки за активности и во управувањето	Активно градење и зацврстување на лидерството во Македонската мрежа на Глобалниот договор
Поддршка на имплементацијата на иницијативите на Македонската мрежа на Глобалниот договор	УСЈЕ ја организираше и ја поддржа Годишната конференција на Мрежата	Поддршка на имплементацијата на иницијативите на Македонската мрежа на Глобалниот договор
Промоција на КОО концептот и принципите на Глобалниот договор во јавноста	Менаџментот на ТИТАН и УСЈЕ беа лидери на бизнис секторот за активност при членството во Глобалниот договор на ОН на Годишната конференција на Македонската мрежа на Глобалниот договор	Предводење на активности за пошироко разбирање на содржината и примената на десетте универзални принципи на Глобалниот договор во локален контекст

УСЈЕ стана дел од лидерството на Македонската мрежа на Глобалниот договор

УСЈЕ е посветена на промовирање на принципите на Глобалниот договор во земјата и поддршка на понатамошниот развој на локалната мрежа. За нас не е важно формалното членство во Мрежата, напротив, ние ги насочуваме нашите активности во водење на Мрежата. Заедно со другите членови-лидери на Мрежата ги обмислуваме нејзините иницијативи, го градиме членството и работиме на обезбедување долгорочна одржливост на Мрежата.

Со цел, заживување и зајакнување на Мрежата, во 2011 година беше формиран Иницијативен одбор. Членови на Иницијативниот одбор се претставници на компании со силна посветеност кон принципите на Глобалниот договор и со јасно изразен интерес во насока на проактивно градење и промоција на Мрежата. УСЈЕ беше еден од иницијаторите за основање на Иницијативниот одбор и обезбеди поддршка на Секретаријатот во неговите напори.

Во текот на 2011 година, УСЈЕ ја покажа својата посветеност на локалната Мрежа со обезбедување материјал и поддршка од персоналот за активностите. Исто така, имаше и директно учество во ревизија на Актот и Акционите планови на Мрежата.

Global Compact Network
Macedonia

За Глобалниот договор на Обединетите нации

Глобалниот договор е најголемата доброволна иницијатива за општествена одговорност на претпријатијата во целиот свет и произлегува од Обединетите нации. Овој договор е базиран на десет принципи кои ги вклучуваат човечките права, борба против злоупотреба на децата како работна сила, заштита на животната средина и борба против корупцијата. Компаниите-членки на Глобалниот договор ги прифаќаат овие принципи и ги имплементираат во нивното секојдневно работење и сето тоа влијае на глобалниот развој преку конкретен придонес за развој на заедницата во којашто тие работат. Глобалниот договор е најголемата доброволна иницијатива за општествена одговорност со над 8.700 членки во 130 земји низ целиот свет. Групацјата ТИТАН, компанија-мајка на УСЈЕ, е член на Глобалниот договор на Обединетите нации од 2002 година.

Македонската мрежа на Глобалниот договор е основана во 2004 година. УСЈЕ се приклучи на Мрежата во 2008 година.

„Како водечки член на иницијативата на Глобалниот договор на ОН во Македонија, Цементарница УСЈЕ АД ја потврдува намерата да биде конструктивен партнер во промовирањето и унапредувањето на општествената одговорност на претпријатијата во земјава. Поддршката што Цементарница УСЈЕ ја обезбеди за активностите на Мрежата беше од огромно значење за зајакнување на Мрежата во текот на 2011 година. Посветеноста на компанијата кон принципите на Глобалниот договор е пример и за другите компании. Се надевам дека следната година многу други македонски компании посветени на општествено одговорно делување ќе се инспирираат да се вклучат во Македонската мрежа на Глобалниот договор.“

Никица Кусиникова,
извршен директор на КОНЕКТ,
Секретаријат на Македонската
мрежа на Глобалниот договор
на ООН

Годишна конференција на Македонската мрежа на Глобалниот договор – Иницијатива за зајакнување

Одржана на 5 октомври 2011 година, Годишната конференција на Македонската мрежа на Глобалниот договор беше организирана од УСЈЕ во соработка со Секретаријатот на Мрежата во Едукативниот центар М6. Конференцијата беше посетена од околу 40 претставници на членки на Мрежата и компании кои беа заинтересирани да се приклучат на иницијативата. Високи претставници на УНДП, на Министерството за економија и на Националното координативно тело за ООП беа присутни како специјални гости.

Конференцијата се однесуваше главно на клучните принципи на Глобалниот договор на ОН. Значајни говорници на Конференцијата беа претставникот на УНДП г. Алесандро Фрачасети, г-ѓа Марија Алексиу од Групацијата ТИТАН, г-а Искра Тикваровска од ЕВН Македонија, г. Борис Хрисафов, главен извршен директор на УСЈЕ, г. Горан Лазаревски, национален претставник на Глобалниот договор, и г-ѓа Никица Кусиникова од Секретаријатот на Македонската мрежа на Глобалниот договор. Г-ѓа Марија Алексиу од Групацијата ТИТАН ги презентираше новите КОО трендови и развој нагласувајќи ја важноста на КОО за стабилноста на компаниите. Господинот Борис Хрисафов, главниот извршен директор на УСЈЕ, ја презентираше важноста на КОО и процесот на составување на извештаите кој е идентификуван како еден од слабите аспекти на Мрежата во Македонија.

Присутните компании ја потврдија важноста на Мрежата и потребата од поактивна вклученост на компаниите-членки. Вториот дел од конференцијата беше од затворен тип за периодот којшто беше потребен Иницијативниот одбор да ги сумира резултатите од дискусиите и потоа да продолжи со утврдување на следните активности што треба да бидат преземани за унапредување на функционирањето на Мрежата во следниот период.

Признанија и награди

Наградите не се цел на КОО активностите на УСЈЕ. Ние ги сфаќаме како потврда на нашите достигнувања и можност да го споделиме нашето искуство со други компании и пошироката јавност. Повратната реакција што ја добиваме преку овој процес е важна за унапредување и усовршување на нашите КОО напори.

Доделувањето на наградите традиционално е организирано од Националното координативно тело за општествена одговорност, оваа година како дел од проектот „Општествена одговорност на претпријатија во РМ“ кофинансиран од Европската Унија и имплементиран од Министерството за економија, во соработка со Македонската развојна фондација за претпријатија, Сојузот на стопански комори на Македонија и Здружението Конект. Аплицираа 38 компании со 63 проекти во 5 главни категории.

УСЈЕ ја освои Националната награда за најдобри општествено одговорни практики за 2010 година во категоријата *Животна средина* за големи компании, за проектот „Биодиверзитет на вештачките езерца во Цементарница УСЈЕ АД Скопје“.

Освен главната награда во категоријата *Животна средина*, УСЈЕ исто така доби и 3 плакети за следниве проекти:

- „Партнерство со училиштата“ во категоријата Вложување во заедницата, (стр. 29)
- „Безбедност и здравје на нашите вработени“ во категоријата Однос со вработените (стр. 15) и
- „Корпоративно управување“ во категоријата Етичко управување (стр. 10)

Овие награди и признанија ги носиме како потврда за нашите напори и како обврска да бидеме општествено одговорен граѓанин и да придонесеме за развојот и добросостојбата на сите засегнати страни, за доброто на нашите вработени, нашите соседи и општеството во целина.

„Да се биде компанија со најмногу признанија на годишениот настан ги зголемува очекувањата на засегнатите страни и ќе претставува двигател, но и предизвик за компанијата да продолжи да ги унапредува општествено одговорните практики. Ова беше третпат УСЈЕ да учествува во националната награда за ООП. Тоа укажува на континуирана заложба и заеднички напори на менаџментот и вработените.“

*Александар Николов,
претседател на
Координативното тело за
општествена одговорност на
претпријатијата*

За извештајот: Оценка и верификација

Верификување на материјалноста на корпоративната општествена одговорност во УСЈЕ

Групацијата ТИТАН е посветена на подигање на нивото на транспарентност и подобрување на известувањето на засегнатите страни. Од 2007 година, независната оценка и верификација на годишниот Извештај за КОО е суштински дел на процедурата на ТИТАН за постојано подобрување.

УСЈЕ беше вклучена во независната оценка и верификација на материјалноста на Извештајот за КОО и одржлив развој за 2011 година спроведена од Det Norske Veritas Business Assurance (DNV).

Издавањето на КОО извештај, усвојувањето релевантни КОО директиви за известување и верификацијата на КОО извештаите е доброволно од страна на компаниите.

ТИТАН веќе го постигна највисокото ниво со оценка А+ за своите Извештаи за КОО и одржлив развој признат помеѓу водечките компании како на глобално ниво така и во цементната индустрија.

УСЈЕ со ова, во својата агенда вклучи верификација на своето делување на полето на општествената одговорност, заштитата на животната средина и безбедноста и здравјето при работа, како и КОО активностите и известувањето во целина.

Иницијативата Глобален Договор на ОН

Со придружувањето кон Глобалниот договор на ОН во декември 2008 година, УСЈЕ на локално и национално ниво ги прифати десетте принципи за добро корпоративно управување, кои ја претставуваат основата на овој Договор.

Групацијата ТИТАН, матичната компанија на УСЈЕ, е членка на Глобалниот договор на ОН од 2002 година.

Принципи на Глобалниот Договор	GRI повикување	Повикување на УСЈЕ (делови од овој Извештај)
Принцип 1 Бизнисите треба да ја поддржуваат и почитуваат заштитата на меѓународно признатите човекови права	HR1, HR2, HR3, HR4	Безбедност и здравје Нашите луѓе
Принцип 2 Бизнисите треба да гарантираат дека не учествуваат во злоупотреби и прекршувања на човековите права	HR2, HR3	Нашите луѓе
Принцип 3 Бизнисите треба да ја поддржуваат слободата на здружување и ефективното признавање на правото на колективно преговарање	HR5, LA3, LA4	Нашите луѓе
Принцип 4 Бизнисите треба да ја поддржуваат елиминацијата на сите облици на присилна и задолжителна работа	HR7	Нашите луѓе
Принцип 5 Бизнисите треба да го поддржуваат ефективното укинување на детскиот труд	HR6	Нашите луѓе
Принцип 6 Бизнисите треба да го поддржуваат елиминирањето на дискриминацијата во однос на вработувањето и професијата	HR4, LA10, LA11	Нашите луѓе
Принцип 7 Бизнисите треба да го поддржуваат пристапот на претпазливост во однос на еколошките предизвици	EN1 - EN30	Нашето дејствување Животна средина и климатски промени
Принцип 8 Бизнисите треба да преземат иницијативи за унапредување на поголема одговорност кон животната средина	EN1 - EN30	Нашето дејствување Животна средина и климатски промени
Принцип 9 Бизнисите треба да го охрабруваат развојот и ширењето на еколошки здрави технологии	EN1 - EN30	Нашето дејствување Животна средина и климатски промени
Принцип 10 Бизнисите треба да работат против сите форми на корупција, вклучувајќи изнудување и мито	SO2, SO3	Профил на Групацијата ТИТАН КОО стратегија и Корпоративно управување

Цементарница УСЈЕ АД Скопје
Тел.: +389 (2) 2782 500
е-пошта: contact@usje.com.mk
www.usje.com.mk